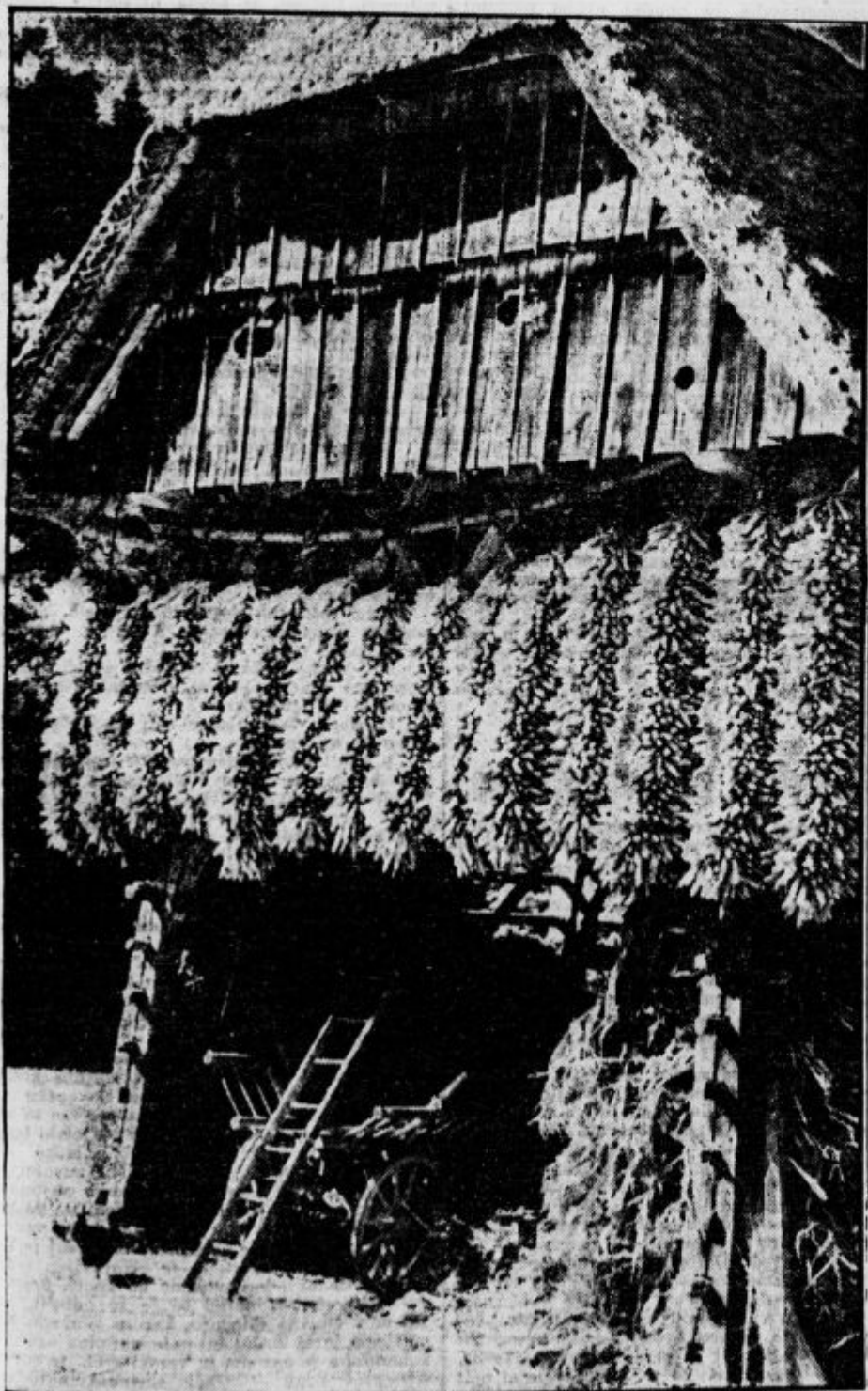

Dom i ljub

V Ljubljani 10. novembra 1943

56 - Štev. 43

"Slovenčev koledar"
v vsako hišo!

Blagoslovljena jesen

— Ko kuješ svoj značaj —

Bodi varčen!

Dandanašnji človek je navajen poslušati in govoriti, kako je treba svet predrugačiti in zboljšati. Iz ust komunističnih krivih prerokov so našli ljudje zdaj imeli vsak dan priliko slišati, kako bo do komunisti svet predrugačili. No, kajpada, predrugačili so ga že! Saj je zdaj že skoro vsa dolenska stran »predrugačena« v prah in pepel. To so sadovi ljudi, ki hočejo druge »predrugačiti«, ne da bi pri tem sami hoteli res postati drugačni in boljši.

Prav gotovo ne revščina teh zločincev in norcev gnala v komuniste, marveč želja po boljšem in udobnejšem življenju. Ogromna večina tistih, ki so prvi začeli v komunističnih tolpah prinašati nesrečo nad naš narod, ni izšla iz siromašnih družin, marveč iz takih, ki se jim je vsaj za silo dobro godilo, nekaterim pa še celo prav dobro. Ampak ti fantiči in deklči so menili, da si še ne morejo vsega privoščiti, kar so si pozeleli. Govorili so, da hočejo ustvariti nov red. Nič ne rečemo, da bi svet ne bil potreben novega reda, toda tisti novi red bi moral sloneti na tistih starih in večnih načelih, ki so se jih držali naši dedje in pradedje, da so nam mogli zapustiti svojo dedščino, katero zdaj sinovi in vnuki zapravljajo in požigajo.

Najboljši kamen pri zgradbi novega reda je skromnost in varčnost. Tudi najbolj malenkostno stvar je treba hraniti, ker človek nikoli ne ve, kdaj kaj prav pride. In če nimaš, moraš kupiti, včasih najbolj neznanstveno za drag denar.

Vzgojni pisec dvornih svetnikov dr. Weygold je spisal knjigo, v kateri pripoveduje, kako je ož študiral. Ker je bil sin male kmetije, je vsak dan že kot otrok gledal, kako njegova skrbna mati vsak novčič devlje na stran, da pa ji je kljub temu večkrat zmanjkalo za sol. Čeprav revna, pa nikoli ni izgubila zaupanja v božjo pomoč. Tako je reva garala in skrbela ter ohranila dom. Marsičemu se je morala odpovedati. In v tej odpovedi je bila tista velikanska sila vsakega kmečkega rodu — tudi pri nas. Ko je fant šel študirat, je o počitnicah služil denar, ga deval na stran, da je potem od tega v mestu lahko sam sebe hranil in oblačil. Žraven pa je poučeval sinove bogatih meščanov. — Živel je prav tako življenje, kakršno so nekdaj živeli sinovi slovenskih kmečkih starešev. Ob nedeljah je moral po 3 ure peš domov, zvečer pa peš nazaj v mesto. S seboj je od doma prinesel hlebec kruha, s katerim se je preživljal do prihodnjega četrтка. Tako je doštudiral, ne da bi bila njegova domačija od tega imela kaj škoda.

Kako pa dandanes mladina malo misli, kako je staršem včasih težko služiti denar za vsakdanje potrebe. In ta mladina, ki se je včasih že sama vzdrževala, zdaj od staršev zahteva denar za — cigarete, kino itd. Zadnjič mi je pravil 80 let star možanec, da je on takrat, ko je moral pred 60 leti k vojakom, imel že svojega denarja prihranjenega 300 goldinarjev, kar je bil za tiste čase velik denar, ki je več zalegel, kakor bi danes zaleglo 20.000 liri! In kako? Že otrok je od očeta doma dobil malo jagnje v last. Zdaj je moral za svojo živalico skrbeti in jo rediti. Ko jo je odredil, jo je prodal in za njo kupil že par jagnjet. Tudi te je odredil in prodal, nakar je nekaj denarja shranil, za drugo pa nakupil novo žival. Ves denar je imel shranjen pri teti. Ko je šel k vojakom, mu je oče dejal, da mu da nekaj denarja s seboj, pa je ponosno odgovoril očetu, da ne vzame, ker že ima. Iz vzel je svojih 30 goldinarjev, vse drugo pa je ostalo shranjeno pri teti. Kajpada ni kadil, pil je kdaj za večje praznike kak kozatec. Ker je bil vreden, so mu častniki mnogo zaupali, tako da je prinesel še denar domov, kar si ga je lahko

Vojni dogodki preteklega tedna

Divjaški letalski napad na Vatikan

Nemško uradno poročilo od 6. t. m. razglasa: Sovražni letalci so snoči napadli Vatikansko mesto v Rimu. Bombe so povzročile razdejjanja v svetovno znani delavnici mozaikov in škodo na guvernerski palači.

Hude sovražne izgube v Italiji

Nemško uradno poročilo od 2. t. m. sporoča, da je sovražnik na zahodnem odseku le tipal proti nemškim postojankam, dasi je imel mnogo večje sile. — Sovražni oddelki so severno od kraja Campobasso napadli, pa se je napad ponesrečil. Drugače ni bilo bojev tega dne.

Nemško uradno poročilo od 3. t. m. naglašja, da je bilo zahodno od reke Voltorno odbiti več ameriških nočnih napadov, da je sovražnik vzhodno od Voltorna poskusil predreti, pa je utrpel hude izgube. — Ob reki Trigno na vzhodu sta napadala dva angleška polka, ki pa sta bila odbita.

Nemško uradno poročilo od 4. t. m. navaja, da je sovražnik napadel pri kraju Venafra, kjer pa je bil odbit, da pa je sovražnik na vzhodu predel čez reko Trigno z močnimi silami. Po hudih bojih je bil sovražni napad ustavljen pri mestu Istmio.

Nemško uradno poročilo od 5. t. m. govori, da so sovražne divizije začele napadati na obeh straneh Voltorna. Na vzhodu je bil sovražnik odbit, pri Isteniju boji še trajajo. Zadnje dni je bilo uničenih nad 30 sovražnih tankov. — Sovražnik se je skušal izkrcati pri Isteniju in Pescari, pa so to nemške čete preprečile.

Nemško uradno poročilo od 6. t. m. naznaja, da so boji ob Voltornu bili veliki in hudi. Angleži in Amerikanci so napadli nemške postojanke v višinah, pri čemer so imeli velike izgube. — Pri Isteniju je sovražnik zman napadal.

Srditi obrambni boji v Rusiji še trajajo

Nemško uradno poročilo od 2. t. m. pove, da se je sovražnik skušal izkrcati pri Kerču, kjer so sovjetske čete bile od Nemcev stisnjene in nekatere kar uničene. — Hudi boji so južno od Dnjepra v Nogajski stepi, kjer sovražnik skuša nemške čete obkoliti, kar pa so Nemci preprečili. — Severno od Krivega Roga so Nemci izvedli protinapad in uničili globoke sovražne vdore, pri čemer je bilo zajetih 5000 ujetnikov, 357 tankov, 378 topov in nad 300 vozil. — Zahodno od Kričeva so Nemci s protinapadom izboljšali svoje postojanke.

Nemško uradno poročilo od 3. t. m. poroča, da so na Krimu pri Kerču sovražna mostišča bila še bolj skrbena, da pa na severu pri Herzonu in ob Dnjepru divjajo silni boji, v katerih so Nemci s napadi imeli velik uspeh ter so sovražnika vrli nazaj. Drugod so bili manjši boji, ki so bili uspešni.

Nemško uradno poročilo od 4. t. m. se glasi, da so severno od Kerča hudi boji z novozakrpanimi sovražnimi četami. — Pri napadu na Pereokovo ožino je sovražnik izgubil 20 oklepnikov. — Severno od Kijeve so Sovjeti vsotič z velikimi silami napadli in boji še trajajo. Drugod so manjši boji.

Nemško uradno poročilo od 5. t. m. razglasa, da se boji na obeh straneh polotoka Kerča nadaljujejo ter je sovražnik pri novih brezuspešnih napadih na Krim izgubil več tankov, nakar so Nemci napravili protinapad. — Oh spodnjem teku reke Dnjeper so Sovjeti

prihranili od raznih daril za svoje vestno opravljeno delo.

Ko bi današnja mladina tako živela, pa bi danes pri nas bilo drugače.

Trda stiska, ki nas kot narod čaka na pogoriščih naših domov, ki jih je uničil komunizem, bo vlevala naši mladini, da se spet nauči varčnosti in skromnosti, če že ne iz ljubezni do sebe, pa vsaj iz ljubezni do doma, svojega rodu in svojega naroda. Le tako bomo mogli prebroditi te strašne čase!

zaman napadali nemška mostišča. Manjše sile, ki so prekorale reko, so bile uničene. — Zaradi junaškega nemškega odpora je bil odbit vsak sovražni poskus, da bi predel zahodno od Dnjepropetrovska. Pri tem je bilo med 40 napadajočimi tanki 23 uničenih. — Pri Kijevu je sovražnik hudo napadal s pomočjo tankov ter dosegel nekaj vdorov. Tam so zdaj hudi boji. — Hudi boji so tudi pri Velikih Lukih, kjer je ozemlje kaj nepregledno. Tukaj je bilo uničenih 32 sovjetskih tankov.

Nemško uradno poročilo od 6. t. m. sporoča, da so bili odbiti vsi sovražni napadi na Krimu, ob Dnjepru, pri Herzonu in Nikopolju. Južno od Dnjepropetrovska je nemški napad pridobil novo ozemlje. Med Kremenčukom in Kijevom so nemške čete vrgle sovražnika z nekaterih Dnjeprovih otokov. Severno od Kijeve je sovražnik vrgel v boj nadmočne sile. Da bi nemške čete preprečile vdor, so se pomaknile proti zahodu od Kijeve, ki je že več tednov bil v bojni črti. Južnozahodno od Nevela so hudi boji z napredujočim sovražnikom. Drugod so ponekod le krajevni boji, ki pa ugodno potekajo.

Boji v zraku

Nemško uradno poročilo od 2. t. m. privedu, da so nemška letala uspešno napadla pristaniške naprave v mestu Neapelj ter več pristanišč v južni Angliji.

Nemško uradno poročilo od 3. t. m. objavlja, da so večeraj sovražna letala napadla južnozahodno Nemčijo ter napravila nekaj škode in žrtev, da pa je bilo zbitih 7 sovražnih štirimotočnih bombnikov. — Nemško letalstvo pa je bombardiralo London. Prav tako so nemška letala dne 3. t. m. ob angleški južni obali potopila brez svojih izgub 2 sovražna parnika, ki sta skupaj imela 4500 ton.

Nemško uradno poročilo od 4. t. m. sporoča, da so angleška letala napadla zahodno Nemčijo ter napravila precej škode v Düsseldorfu in v Kölnu, kjer je tamkajšnja stolnica bila spet hudo poškodovana. Nemška letala pa so bombardirala angleško luko Ipswich, kjer je zaželo goriti. Na morju so nemška letala potopila več angleških ladij.

Nemško uradno poročilo od 5. t. m. naznaja, da so šibkejši angleški letalski oddelki napadli zahodno Nemčijo, da pa je bilo 9 sovražnih bombnikov zbitih. Nemška letala so napadla London.

V Moskvo pa ne pojdemo!

Iz švedskega glavnega mesta Stockholm prihaja po DNB tole nad vse zanimivo poročilo:

Iz poročila lista »Svenska Morgenbladet« izhaja, da je dobil Stalin na moskovski konferenci proste roke za zadovoljitev svojih razširjalnih težanj po vsej Evropi. List namreč poroča, da je bilo v Moskvi sklenjeno, naj se jugoslovanska emigrantska vlada preseli iz Kaira v Moskvo. To poročilo je vzbudilo pri emigrantih velik nemir, ker smatrajo njegovo vsebino za prvi znak, da bo po sklepih moskovske konference postal ves Balkan sovjetsko vplivno področje.

Kaj pomeni ta novica, če se izkaže, da je resnična? Najprej pomeni, da se zdaj Stalin čuti močnega ter je svojim kapitalističnim zaveznikom začel glasneje izrekat svoje želje in zahteve. Drugič pomeni, da se Amerika in Anglija radi ali neradi, morata vsaj na zunaj vdajati temu Stalinovim zahtevam. Tretjič pomeni ta novica, da Ameriko, Anglijo in Sovjete prav za prav v tej vojni družijo zgolj nasprotstvo zoper Nemčijo, da pa je sicer njihovo zavezništvo kaj na šibkih nogah. Dalje pomeni to poročilo, da Anglija in Amerika svojega neljubega boljševiškega zaveznika hoče potolažiti s tem, da sta mu za zdaj pripravljene odstopiti tisto, česar še nimata, namreč ozemlja malih evropskih narodov. Najpoprej je prišla na vrsto Finska, potem Poljska, ki sta jo zahodni zaveznici tudi pripravljene izdati zasvoženim Rusom in Sovjetom, nato prihaja na vrsto Rumunija in zdaj ves ostali del Balkana. To bi pomenila novica, če se bo jugoslovanska emigrantska vlada res

Dvajsetletnica obstoja republike so slavili te dni v Turčiji.

Tajništvo svezs italijanskih žen je pozvalo Italijanke, naj vplivajo na može, da se prostovoljno priglase v službo za domovino.

25.000 poletov proti sovražniku je dosegla te dni neka skupina strmoglavcev na vzhodnem bojišču.

Delavci raznih tovarn in podjetij so začeli stavkati na angleškem otoku Cipru; prišlo je do spopadov med stavkajočimi in četami.

13 slik slavnih slikarjev, ki so vredne več milijonov frankov, je nekdo ukradel v galeriji Chaleysin v Nici.

Vse ceste peljejo v Rim, a kaj ko so danes vse minirane, je opravičeval general Aleksander počasno napredovanje 8. angleške armade.

Sedanjí angleški parlament si je še za eno leto podaljšal življenje.

Hrvatska vlada je priznala vlado svobodne Indije, javljajo uradno!

2 m dolg je največji rak madocherira karmofferi, ki živi ob japonskih obalah.

Starostno dobo so znižali v ameriški vojni mornarici od 18 na 16 let.

65. leto je dopolnil 29. oktobra nemški vojaški poveljnik v Belgiji in severni Franciji general von Falkenhäuser.

Hitra učvrstitve bojne moči in hiter razvoj letalstva bo odločilno vplival na potek vojne v vzhodni Aziji, je povedal japonski ministrski predsednik.

Okrog 530.000 delavcev stavka v Ameriških Združenih državah.

Davica je zavzela širok obseg na Korziki; primanjkuje cepiva proti tej nevarni bolezni.

V sponin na junaške boje na kušanjskem mostišču v Rusiji je Führer ustanovil »kušanjski ščit«.

Svoje 200. letalsko zmago je eden izmed hrvatskih lovskih oddelkov sedaj dosegel na vzhodnem bojišču.

Po poročilu nemških listov so znani francoski veleparnik »Normandie« dvignili in ga izročili ameriški mornarici.

Zaradi potopitev angleških prevoznih ladij po nemških podmornicah so na Angleškem ponovno skrčili mesni obrok.

Med službo boji so se podrli zidovi starega samostana v kraju Itzmail v Mehiki; 100 ubitih in okrog 200 ranjenih.

Filipinske republike je zdaj uradno priznala tudi bolgarska vlada.

Milijon švedskih kron škode je napravil požar v švedskem premogovniku blizu mesta Vaesteras. 2795 sovjetskih oklepnikov in 1442 letal so uničili Nemci v oktobru na ruskem bojišču.

Skoraj 53 milijonov mark je dala 10. oktobra opravljena zbirka Nemčiji za zimsko pomoč. (Lani ista zbirka le 42 in pol milijona mark!)

morela seliti v Moskvo, kar bi bil hkrati samomor.

Kaj pa mi k temu pravimo? Da Sovjeti res hrepene po Balkanu, od koder bi radi po vsej Evropi zatrosili boljševiško krvavo revolucijo, to nam prav v teh žalostnih dneh zgovorno pričajo nad vse žalostni dogodki v naši slovenski domovini, kjer bo kmalu toliko mrličev, kolikor je imela pred svetovno vojno Ljubljana prebivalcev. To nam pričajo razvaline slovenske domačije od Jadrana do Save in Kolpe. Vsa ta nesreča je padla na nas zato, da bi sovjetski boljševizem na truplih našega naroda mogel zaplesati svoj krvavi ples boljševiške revolucije. Naš narod pa je s svojim strajanim nastopom zoper te in take poskuse skorzi dve leti in pol dokazal, da ga nikakor ni volja, da bi zaradi komunizma sam sebe obsojil na smrt, saj je komaj dobro začel živeti in je pripravljen svojo duhovno in narodno svobodo do konca braniti.

Naš katoliški narod se je že odločil, naj potem v Moskvi sklepajo, kar se jim zdi. Komunizem je že doslej bil naša narodna nesreča, komunizem je narodni in verski greh, je sovražstvo proti Bogu — in zato slovenski narod ne pojde z nikomur, ki bi ga hotel zvabiti v rdečo Moskvo, marveč je pripravljen do konca vztrajati v boju zoper komunizem za svojo vero in dom.

Komunizem pred popolnim uničenjem še kolje naše ljudi

Od vseh strani nam prihajajo poročila, kako popoln je poln, ki ga zdaj doživlja pod udarci nemške vojske tolovajska komunistična tolpa na Dolenjskem in Notranjskem.

Grozovitosti na Notranjskem

Iz Staraga trga na Notranjskem smo dobili poročilo, da se je tamkaj k Nemeem zateklo več fantov, ki so jih bili komunisti nesrečnega 12. septembra zajeli in nasilno mobilizirali. Ti so pripovedovali strašne reči.

Ko so komunisti, med katerimi je bil takrat Kocbek, Kidrič in pesnik Brejce, s tanki in oklepnimi avtomobili v družbi in podpori badoglijevskih vojakov in generala prihrumeli v Stari trg, so takoj zahtevali, naj se jim podasta obe utrjeni postojanki vaških straž v Podobo. »Jamčili« so vsem svobodo in življenje. Poveljniku večje posadke se je zdelo, da je vsako upiranje zoper tako premoč in tako orožje zaman, zlasti, ker so komunisti znali spretno premamiti nekaj sicer dobrih domačih ljudi, da so svoje fante mirili, naj se udajo. Tako se je ena vojašnica res udala. Druga vojašnica, v kateri je bila tudi posadka iz Grahovega, pa se ni hotela udati, dasi ni želela več kakor kakih 30 do 40 fantov. Zdaj so komunisti pridrveli pred vojašnico z oklepniki, ki so vozili težke topove. S temi topovi so potem lažki topničarji vso noč streljali na vojašnico ter jo do temeljev razdejali. Fantje v postojanki pa so junško vztrajali, dasi so jih padajoče razvaline precej pobile. Proti jutru, ko je bil vso noč besnel, je legla na kraj megla in sovražnik je moral počivati. To priliko so porabili fantje in udarili na izpad, ki se je nad vse dobro posrečil. Vsi so srečno prišli skozi. V postojanki je ostalo nekaj ranjencev in pa nekaj fantov, ki so mislili, da se izpad ne bo posrečil, naker se bodo zjutraj komunistom udali ter dosegli vsaj življenje.

Med ranjenimi, ki so ostali v razvalinah je bil tudi junaki Kržičev sin, kateri je bil ranjen v nogo, prsi in glavo, tako, da vkljub pripravljanju ni več hotel ven. Zjutraj se je Kržič vendarle izvelel iz postojanke ter se skušal skriti. Komunisti so ga zagledali ter ga v glavo ustrelili. Druge fante, ki so jih še dobili v postojanki, so najprej s strojnico postrelili. Ker so bili še živi, so jim s kopiti razbili glave. Ležati so morali dva dni na cesti nepokopani.

Dva dni nato je komuniste zadel precejšnja nesreča. Proti Leskovi dolini je vozil njihov oklepni, ki je bil natpan komunistov, ki so se gnetli v vozu in viseli tudi zunaj. Kmalu zunaj Podoba je vozilo zavozilo v dva topova, ki pa so komunisti pustili kar na cesti. Pri tem je avto izgubil prednji dve kolesi, naker je zgrmel v prepad pod cesto z vso živo in mrtvo vsebino vred. Zdaj leži tam.

Dne 27. oktobra je pribežalo v Pudo obkoli 20 fantov iz raznih krajev, ki so se skrivali pred komunisti, od katerih so pobegnili. Med njimi je bil tudi fant, ki se je od lanskega poletja bori zoper komuniste. Vsi ti so bili zajeti in nasilno mobilizirani. Ti so pripovedovali strašne reči, kaj počno zdaj komunisti, ko vidijo, da vse beži od njih. Komunisti — so pravili — so zadnje dni grozno mesarili. Na enem kraju v notranjskih hribih so postrelili kar 15 naših fantov, na drugem 45, na tretjem pa celo 60. To so samo trije kraji, ki oni vedo zanje. Groza postaja človeka, ko sliši o teh žrtvah nedolžnih ljudi, ki so cvet našega naroda.

Vračajo se na svoje domove, in sicer po navsleh svojih nadrejenih komunistov, tudi komunistični funkcionarji. Torej tako: Naši fantje v smrt, če hočejo domov, komunisti pa morajo domov, da bodo ostali za kvas novega boljševskega poskusa.

Dne 1. novembra zjutraj je patrulja nemške vojske in naših fantov na cesti pri Zirovnici dobila človeka, ki je bil komunistično oblečen, ki pa je kar mirno stal in čakal. Bil je od komunistov po silo mobiliziran ter poprej član vaške straže v Črnomlju. Povedal je, da je ponoči od mima hotela iz klešč Loška brigada, h kateri je bil dodeljen, da pa jih je, ko so morali čez vodo, mnogo pobegnilo. Nemško topništvo je potem tisto, kar je ostalo, s topovi razgnalo in razbilo, da so kar konji frčali v zrak. In res so se še istega dne začeli zglazati naši fantje, ki so bili vtaknjeni v tisto brigado. Prišlo je tako domov precej dobrih fantov.

Naslednjo noč je tod poskušala svojo srečo Tomičeva brigada, ki pa je ta poskus tako drago plačala, da od nje menda ni skoro nič ostalo.

Kočevski jetniki pobegajo

Očividce nam pripoveduje, da je proti Kolpi zadnje dni pribežalo iz Kočevja več fantov, ki so jih sprejeli nemški vojaki. Eden izmed njih je nato pokazal nemškim četam celo vrsto skladišč, kamor je kot delavec moral nositi strelivo in orožje. Vse to je bilo uničeno, naker so našli še nekaj skritih topov.

Kmalu nato so se zglasili pri nemški komandi trije, izmed katerih se je eden pisal Žitnik ter je doma iz Ljubljane. Ta je bil, kakor je povedal, zajet od komunistov v Grčaricah, nato pa z drugimi jetniki vred odpeljan v Kočevje. Ti trije so povedali, da je z njimi vred tisto noč pobegnilo še več drugih jetnikov, med njimi tudi kaplana Lavrih in Mavee. Kaplana Mavca namreč niso ustrelili, medtem ko so druge obsojence že res ustrelili. Kje so drugi tega ti fantje niso vedeli, ker so se porazgubili med begom.

Tako upajmo, da se bo izmed nesrečnih kočevskih jetnikov še marsikdo rešil. Bog daj!

V zadnjem hipu rešeni!

Kakor se zdi, zadnje dni komunisti niso več imeli nobenih zvez, da bi dobivali sporočila, kako je tukaj ali tam. Drugače ne bi mogli razumeti tega, kar se je zgodilo na Grosupljem. Tamkaj so komunistični morilci nagnali skupaj 25 ljudi,

Komunistična nesreča na Goriškem

Domoljubov poročevalec, ki se je te dni kratko mudil na Goriškem, zlasti na Vipavskem, nam podaja po svojim opazovanjem to le poročilo o tem, kako nesrečo je komunistem napravil v tej lepi slovenski deželi in njenemu dobremu ljudstvu:

Komunistična propaganda se pri nas na Goriškem ni začela tako hrupno kakor na Kranjskem. Kakor se nam Goričanom Kranjec zdi bolj divje narave kakor smo mi Goričani, tako se nam je tudi zdelo, da je bila OFarska propaganda zaradi tega na Kranjskem bolj divja. Na splošno povedano, o razmerah na Kranjskem smo bili kaj slabo poučeni. Nekaj časa smo sicer dobivali ljubljanske slovenske liste, ki smo jih z navdušenjem brali, zlasti Domoljuba, ko poprej skoraj celih 20 let nismo imeli slovenske tiskane besede. Iz tega časpisja smo potem lahko dobili tudi nekaj pojasnili o OF in o komunizmu, ki se je na Kranjskem začel vedno bolj jasno kazati. Potem pa je prišla tista neumestna prepoved slovenskega tiska, ki so ga, kakor zdaj spoznavamo, izbežali badoglijski višji oficirji. Tako smo ostali brez pravih poročil. Zdaj je nastala za komunistično propagando zlata doba tudi pri nas. Začeli so se razkrižati skrivni zakotni lističi, ki so jih izdajali komunisti, kateri so že poprej prišli v našo deželo ter tukaj najprej skrivaj študirali razmere, naker so ob ugodnem trenutku nastopili.

Nastopali so sprva kar nedolžno in silno prijazno ter vablivo. Naglašali so slovenske narodne težnje. Nobeno čudo ni, da jih je ljudstvo rado poslušalo, zlasti, ker so vse znali odeti v tak mrak skrivnostnosti, ki je nam 25 let tlačenim Slovincem tako prijala. Vedeti tudi morate, da smo primorski Slovenci v celoti o komunizmu le malo vedeli. Tukaj se je nad nami vseni maščevalo, da nismo bolj glasno in odločno o pravem času spregovorili, kaj Cerkev govori o komunizmu. Tako smo se znali v takem položaju, da je bil skrajni čas spregovoriti o komunizmu, pa tega nismo več mogli, ker je komunistična propaganda pod narodno krinko zaslepila v vsaki vasi že nekaj ljudi, kateri so zdaj bili skrivni zaupniki komunistične OF. Nastop zoper komunizem je postal že smrtno nevarno početje. Dva duhovnika sta bila že na smrt obsodjena, več mož iz ljudstva tudi. Nekateri so tudi umorili. Vsak umor pa so, kakor na Kranjskem, skušali opravičiti, češ da je tisti bil »dardajalec«. In ljudje so dolgo verjeli, ker so verjeli propagandi, da ne gre za komunizem, marveč le za narodno stvar.

Počasi pa se je ljudem začelo svitati, dasi niso vedeli, kako bi si pomagali iz te zagate. Na

Spominska žalna slovesnost

za vse žrtve, ki so padle na naši zemlji od roke komunističnih zarotnikov, se bo vršila v Ljubljani v petek, dne 12. novembra, ob 8 v vseh ljubljanskih farnih cerkvah. Razen tega bo dne 14. novembra ob 15 na pokopališču pri Sv. Križu kome-moracija za padlimi mučniki, ki jo bo izvršil prevzvišeni škof dr. Rožman.

Da bi se v tem žalnem spominu pridružila Ljubljani tudi dežela, ki je dala največ žrtev, vabimo podeželsko ljudstvo, da tudi po cerkvah na deželi naroči na omenjeni dan 12. novembra slovesne črne maše in se jih v čim obilnejšem številu udeleži. Tako bo narod skupno počastil svoje mučnike, žrtve brezbožnega komunističnega divjstva, in zanje molil, na ta žalni način pa tudi dostojanstveno obsodil strahotno zločinstvo brezbožnih komunistov nad našim narodom.

med njimi 3 duhovnike, da bi jih sodili in obsodili na smrt. Sodna dvorana je bila v neki gostilni. V tistem hipu pa, ko se je »sodba« začela in se pravkar prepevali nekake duhovnika, so od stiške strani pridrveli nemški tanki, ki so sodbi napravili nagel konec. Vse obsojence so izpustili, njihove »sodnike« in rablje pa postrelili. Tam sta našla smrt tudi dr. Saje in politikomisar Tomo.

Kranjskem ste ustanovili »vaške straže«, ki naj bi ljudi varovale komunističnega nasilja. Nam pa so rdeči agitatorji dopovedovali, da je to le nekaka »bela garda«, saj nismo vedeli, da se je ta odpor začel iz ljudstva samega, ko je bilo prav na takem precepu kakor smo bili pri nas. Kajpada je pri nas kaj takega tudi zaradi tega bilo nemogoče, ker je velik del naše moške mladine že bil v vojski suknji ali pa je ždel kje v kaki interakciji. Pa tudi, ko bi bilo vse naše moško prebivalstvo doma, bi ustanovitev vaških straž ne bila mogoča, ker bi nam badoglijski oficirji kaj takega nikoli ne bili dovolili. Saj zdaj natanko vemo, kako so ti badoglijski krogi ves čas komunizem pri nas podpirali. Komunisti so v svojih vrstah imeli odlične badoglijske zaupnike, a katerim so skrivaj delali skupno gro za kožo slovenskega naroda na Primorskem. Znano nam je tudi, da je Mussolini sklenil in ukazal odločno zatreti komunistično propagando. Vojaški krogi pa so začeli pripravljati to akcijo in jo pripravljali toliko časa, dokler ni nekje spahnela ter se v nič razblinila. Pač so ti badoglijski krogi včasih delali kake ekspedicije v naše vasi, kar so imenovali komunistično čiščenje, vendar pri teh lovih niso nikoli naleli na komuniste, pač pa so grozovito nastopali zoper mirne domače ljudi. Zdaj so se ljudem še bolj glave odpirale, vendar pomoči ni bilo.

Po polomu badoglijske vojske 8. septembra je kocka padla. Komunisti so zdaj odkrito in javno nastopali ter govorili, da so zdaj dovolj močni, spoprijeti se s vsakim sovražnikom. Ko pa so prišle nemške čete, so komunisti bili pač dovolj junaki, da so nekaj vasi s svojim puškarjenjem spravili v nesrečo, nekaj tisoč ljudi v smrt, boja z nemško vojsko pa niso prenesli, marveč so rajši pobegnili v hosto, kamor so jim že dan poprej pokazali pot njihovi voditelji. Nesreča se je zgodila, ki pa je prinesla končno razčiščenje. Zdaj ga ni med nami pravega Slovence, ki bi bil še za komuniste količ-kaj vnet.

Dogaja se, da slovenski fantje in dekleta, ki se imeli poprej pri komunistih kako funkcijo v dobri veri, da gre za osvoboditev slovenskega naroda, zdaj najhuje nastopajo zoper komuniste ter javno teptajo rdeče zvezde na slovenskih trakovih. Ljudstvo je zdaj divje na komuniste, toda brez orožja. Tolpe, ki so junško bežale pred nemško vojsko, se zdaj spet vračajo ter groze. Zdaj so pokazali pravo barvo. Nekje — imena vasi ne povemo — so dekleta prava srdita z besedami napadle došle komuniste. Ena izmed teh je poprej bila celo politična komisarica, zdaj je sprevidela, kaj so ti ljudje v resnici. Komunisti pa so dekleta kratko malo

Možje s Primorja!

Domovini tuji ljudje so pri Vas povzročili veliko škodo in dosti gorja. Pomagajte, da se spet vrnejo red, varnost in zaslužek. S tem si boste sami zgradili lepo bodočnost.

Zato mora biti sleherna vas in sleherno mesto trdno strnjeno. Samo z združitvijo in izurjenjem moških bo ta cilj moči doseči.

Mi Vam pomagamo sestavljati domovini vdane stražarske in varnostne oddelke. Dajemo Vam za to orožje in preskrbo.

Možje! Priglašajte se k domobrancem, ki Vam za te naloge ustvarjajo pogoje. Služili boste samo v svoji domovini.

Prijave sprejema Vaš zaupnik.

Globotschnigg,

SS-Gruppenführer und Generalleutnant
der Polizei.

ustretili. S tem so ljudi sicer preplašili, niso jih pa pridobili. Zdaj ljudstvo kliče po pomoči. Od kod naj pride?

O kaki »beli gardi«, ki o njej ne vedo, kakšna je, še vedno ne marajo nič slišati, ker so še pod vplivom prejšnje komunistične propagande. Ljudje ne vedo, da so na primer kranjske vaške straže, katere so komunisti razkrili za »bele garde«, oborožena vojska organizacija domačega prebivalstva za vzdrževanje miru in reda v deželi, kar je po mednarodnih postavah ne le pravica, marveč tudi obojestranska dolžnost. Nič pa ne stori, če ljudje »bele garde«, kakršna je na Kranjskem pred 8. septembrom bila, ne marajo. Pač si žele slovenskih orožnikov, ki naj bi goriske in primorske kraje ter vasi branili pred komunističnimi tolovaji in morilci. To je zdaj prva njihova želja, ker tisti, ki zdaj varujejo slovensko podeželje, niso vsi za zanesljivi varuhi reda, ker so se vmes vtilili tudi taki, ki so od komunistov prišli naravnost k sedanjim vaškim stražam na Goriskem. Potem pa si ljudje žele slovenskih varuhov miru in reda ter so, kakor hitro jih bodo videli med seboj, tudi sami pripravljeni nastopiti.

Druga želja goriskih in vseh primorskih Slovencev je, da bi čim prej dobili čim več slovenskega berila, knjig in listov. Ljudje radi bero in jim bo branje naglo razbistilo vse pojme, ki jih v teh 25 letih slovenskega molka na Goriskem niso mogli se razumeti. Komunistična propaganda na Primorskem bo kaj kmalu zatrla, kakor hitro bodo ljudje dobili priliko, da se pouče. Primorec je previden, toda pošten in bistri človek, ki bo kaj kmalu s svojim treznim razumom izluščil resnico in potem za njo lež tudi na delo.

Tretje pa je, da kaj kmalu pride slovensko uradovanje in da se razmere končno uredi. V tem pogledu pa moramo reči, da so nemška oblasti že odprle slovenske šole in da so imenovani slovenski župani, ki že uradujejo.

Kakor vidite, nesreča je ljudi izmodrila, ker je tudi zaslepljenost dokazala, da je komunistem nesreča za narod, zločin nad domovino, gorje za družine in naša narodna smrt. Videli smo, da je komunistom prav vse eno, ali ostane še kak primorski Slovenec živ, samo da bi zmagala rdeča revolucija. Kdor tako dela in misli, tak je naš narodni sovražnik, morebiti najhujši, kar smo jih kdaj poznali in akusili.

NOVI GROBOVI

Na Blokah je bil sredi septembra od komunistov umorjen tamošnji župnik g. Anton Hren. — V Novem mestu je umrla učiteljica v pokopju Amalija Vardjan. — V Trbovljah je v Gospodu zapala Neža Drnovšek. — V Dravljah nad Ljubljano je odšel v večnost diplomirani tehnik Vladimir Babnik. — V Novem mestu so umrli Milka Sekolec roj. Pograj in njeni hčerki Lučka in Mojca. — V Ljubljani so zapustili solzno dolino: 90 letni nadzornik davčnih uradov v pokopju Ivan Šušek, poslovodja Friderik Schumer, žena pokojnega vseučiliškega profesorja Ana Hešičeva roj. Kralj, dijak Bojan Gaber in Marija Škerbic. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Kaj je NOVEGA

d Iz delovanja Škofijskega odbora v Ljubljani. Od 1. avgusta 1942 do 15. oktobra 1943 je izdal odsek za interniranje sledeče zneske: za živila in odpremo paketov 172.328 lir, za oskrbo bolnih internirancev 11.715 lir, podpore taboriščem v gotovini 173.490 lir, nabava knjig internirancem 32.003 lir, pogostitev internirancev na kolodvoru 40.289 l, podpore družinam internirancev 348.290 lir, nabava obleke in obutve 69.411 lir, razni stroški za interniranje 6100 lir; skupaj 853.635 lir.

d Za novega predsednika Preveda v Ljubljani in obenem za komisarja je imenovan g. dr. Ivan Gračnar.

d Za novega ravnatelja ljubljanske Drame je bil imenovan dosedanj glavni režiser Opere v Ljubljani g. Ciril Debevec. Čestitamo!

d 70 letnico rojstva je praznoval te dni železniški upokojenec Jože Vidmar, doma iz Rihemberka.

d 50 letnico poroke sta slavila na Viču 83 letni Franc in 85 letna Frančiška Bevič. Še mnogo srednjih let!

d Rejel malih živali so v strahu, da bo treba nastavit nož na vrat zadnjega kuneja in kokoši, ker primanjkuje pravih krmil, zlasti zrna.

d Rok za nakladanje in razkladanje robe je ravnateljstvo državnih železnic znižalo od sedanjih 24 ur na 6 delovnih ur.

d Vse javne knjižnice v Ljubljani so štejele lani 107.688 knjig. Knjižnice so pomemben činitelj v kulturnem življenju ljubljanskega prebivalstva.

d Trgatev na Krasu je potekla v najlepšem redu. Letošnjega vinskega pridelka bo sicer manj kakor lani, vendar bo teren zelo dober.

d Dobro je pomeril. Grajski prebivalci so pred izselitvijo tožili, da jim nekdo odnaša piščance, jarkje in kokoši. Oni četrtek je bil tak razkrinkan in je prejel svoje plačilo. Neki domobranec je opazil, kako se je zvito in prihuljeno bližal kokošnjaku rjav lisjak. Domobranec je pomeril in zadel. Lisjaka je prodal v mestu krznarju.

d Kuharsko šolo so nedavno odprli pod vodstvom narodno socialističnega žensktva na Jesenicah.

d Lira je še nadalje edino plačilno sredstvo na operacijskem ozemlju »Jadransko primorje«, ki ga tvorijo pokrajine Furlanija, Gorica, Trst, Istria, Ljubljana in Kvarner, vtelevši priključena ozemlja Sušaka, Bakra, Cebra, Kastva in Krka. — Do nadaljnjega odredbe so določili sledeči obračunski tečaj: ena nemška marka je deset lir.

d Stoletnica rojstva je nedavno praznoval rokoški kmetovalec Jožef Granig iz Zagorice v Zg. Meljski dolini. Beril se je pri Kustoci. Bil je dolga leta župan v domači občini.

d Trafike morajo biti odprte od 1. novembra dalje ob sedmih zjutraj in ves dan. Kolonino tobaka pa bodo razdelili na vse dni v mesecu.

d Zadržina hranilnica v likvidaciji v Ljubljani, v Dalmatinovi ulici, izplačuje od 1. novembra 1943 dalje ob uradnih urah svojim vložnikom na hranilnice knjižice in v tekočem računu 50% delež.

d Za župana v Trstu je bil imenovan Cezar Pagnini.

d 800 zabojev najlepših jabolk so poslali nedavno iz Lavantinske doline vojakom visoko gor na Severno morje.

d Novi obračunski tečaj med liro in marko. Nemčija je na novo določila obračunski tečaj med liro in marko. Obračun se bo v bodoče vršil na podlagi tečaja 10 mark za 100 lir, dočim je znašal doslej tečaj 13.15 marke za 100 lir. To odpravila tudi tečaj 10 lir za marko, dočim je prej znašal tečaj 7.00 lire za marko. Po pisanju nemških listov pomenja sprememba tečaja prilagoditev povišanji ravni cen v Italiji. Plačila v Italiji se sedaj vršijo lahko po nemških oblastvih potom nakaznic na državno kreditno blagajno (Reichskreditkassenscheine). Dočim plačuje Nemčija 10 pfenigov za lro, so Angloamerikanci določili na Sialiji in v Južni Italiji tečaj samo 2 pfeniga za lro.

d Najsodobnejši voz ljubljanske cestne železnice nosi številko 43. Prišel je v promet te dni. Prijetna novost za občinstvo v tem vozu so dvo-

krilna vrata, ki se v sredi odpirajo na desno in levo ter omogočajo vstop in izstop z veliko lahkoto.

d Proti žrnoborilancem. Celovski dnevnik se v eni svojih zadnjih številki bavi z razpravo, ki je bila proti Mihaelu Bohinec iz Gornjega Brnika pri Kranju in njegovi ženi Mariji. Oba je oblast prišla, ker sta že od lanske pomladi prijavljala napačno stanje živine, samo da sta potem neprijavljeno živino lahko klala ter meso prodajala na črni borzi. Tako je Bohinec v tem času zaklaj šest telet in dve ovčji. S tem se je pregrešil proti veljavnim predpisom, ki so bili izdani zaradi pravilne in pravične razdelitve hrane med ljudstvo v sedanjem vojnem času ter je bil zato obsojen na pet let ječe, njegova žena pa na šest mesecev.

d Nove odredbe pristojnih oblasti je priobčilo dnevno časopisje pod sledečimi naslovi: Ukinitve obrestovanja vlog pri Mestni hranilnici v Kočevju, Ukinitve nadzorstva nad organizacijo vojnih invalidov, Izredni komisar Zavoda za upravljanje zaplenjene imovine, Naredba o izdelovanju, nakupu ter popravilu čevljev, Preureditev dijaških domov v Ljubljani.

d Ljubljansko mestno županstvo je ob cestah in ulicah pripravilo večje množine drobnega peka v lesenih ograjah. Tega naj se občani brezplačno poslužijo, da svoje hiše in stanovanja čim bolj zavarujejo proti nevarnosti požara pri morebitnih letalskih napadih, torej za gašenje zažganih bomb in lističev.

d Nesreča ne počiva. Na travniku pri Preserju, kjer se je pasla živina, je ono sredo eksplodirala mina, ki je zadela v glavo 15 letnega mesarjevega sina Janeza Jurčka. Podobna nesreča se je pripetila na pašniku pri St. Joštu nad Vrhniko. Tam je drobce mine hudo poškodoval 14 letnega posestnikovega sina Janeza Kogovška, ki je bil ranjen v trebuh. — Pri padcu sta si zlomila desno nogo 60 letni zidar Peter Mozetič in 21 letna služkinja Nežka Trnovčeva. — Pri padcu na stopnicah si je zlomila desnico 63 letna zasebnica Marija Oražem iz Ljubljane. — Ko je brusil nož, se je močno urezal v desnico 30 letni ljubljanski poklicni gasilec Karol Zgajnar. — Levici sta si zlomila 19 letna posestnikova hči Franja Velkavrh iz Notranjih gor in 6 letni Stanko Mavec iz Preserja. — Pri padcu si je na ljubljanskem glavnem kolodvoru zlomila desno nogo posestnica Neža Turkova, ko se je pripeljala iz Notranjske. — Cirkularka je odrezala prste desno roke davčnemu uradniku Francu Prelogu v Logatcu. — Pri padcu si je zlomila desnico 59 letna žena Ivana Severja. — V Gornjem Logatcu je avto hudo povozil 37 letno zasebnico Marijo Kunčeva.

d Nesreča pri delu. Oni petek dopoldne so je primerila na železniški prosti pri Dolgem mostu na Viču prometna nesreča. Progovni delavci so se peljali na drezini, ko so šli izven mesta na delo po prosti. Drezina pa je tam iztirila in se prevrnila po železniškem nasipu. Trije progovni delavci, 21 letni Stane Likpe, 20 letni Ferdo Žužek in 20 letni Janez Gorenc so se hujše poškodovali po glavi, nogah in rokah. Bili so z reševalnim avtom prepeljeni v splošno bolnišnico. — Tramvaj je podrl 75 letno posestnico Marijo Kovčeva iz Ljubljane in jo resno poškodoval. — V levico se je vsekaj 17 letni dijak Branko Detela. — Pri padcu si je zlomila levico Anica Strukelj iz St. Vida nad Ljubljano. — Desnico je ožgal električni tok 6 letnemu Matevžu Vajda iz Ljubljane. — Po glavi se je potolkel 60 letni mizar Ivan Rahne. — Desno nogo sta si zlomila 21 letna služkinja Neža Trnovčeva in 62 letni zidar Peter Mozetič iz Ljubljane. — Mina je hudo poškodovala 15 letnega Janeza Jurčka iz Preserja in 14 letnega Janeza Kogovška iz St. Jošta.

d Stajerske nezgode. Zaradi neprevidnega ravnanja s čevljarškim orodjem se je ranil v trebuh osemletni kmečki sin Anton Gešler iz Jaranine. — Pri vožnji s kolesom sta dobila težje poškodbe 19 letni mesarski pomočnik Avgust Mikac in 29 letni zidarski pomočnik Mihael Justinek, oba na področju občine Slovenska Bistrica. Ponesrečila se je tudi Ivana Kranec v Mariboru, kakor tudi 54 letni kovinar Frane Radolč iz Studencev pri Mariboru. — V mariborsko bolnišnico so te dni pripeljali tudi vinčarsko hčerko Jožefino Janež, kateri je po neprevidnosti zagrabilo roko rezilo slomozernice.

d Še nekaj nesreč. V Rovtiah pri Logatcu je kmetijski deček izgubil oko na nenavaden način. Petrovič France, 9 letni posestnikov sin, je stopil v hlev in imel opravka pri kravah. Krava pa ga je sručila z rogom v desno oko, da se mu je razlilo.

13

Nekoč sem našel posebno vrsto divjih golobov, ki niso imeli svojih gnezd na drevju, ampak v skalnatih duplinah. Vzel sem nekaj mladičev in jih skušal udomačiti. Uspelo mi je; toda ko so odrasli, so mi ušli. Bržkone jim ni bila po volji pica, ki so jo dobivali pri meni. Odslej sem skrbno iskal njihova gnezda, pobiral mladiče in jih jedel. Bili so zelo okusni.

Naravnal sem mu nogo in jo pritrtil med dve deseti

Svojo hiko sem oskrbel z vsem, razen s tistimi stvarmi, katerih nisem mogel dobiti ali si jih narediti. Tako sem na primer nujno potreboval sod za vodo. Čeprav sem imel več malih sodčkov, ki bi jih lahko uporabil za vzorec, mi ni uspelo, da bi spravil skupaj določeno količino. Dolgo časa sem se trudil, dokler nisem ves obupan opustil vsak nadaljnji poskus.

Vzel sem nekaj mladičev

Zdelo se mi je tudi potrebno, da bi si priskrbel svetilko, ker mi nikakor ni bilo ljubilo, da sem moral hoditi spat s kurami. Kolikokrat sem mislil na kos voska, ki sem si z njim izdeloval sveče v svoji afrikanški puštolovčini. Na tem otoku pa nisem videl čebel, naj sem č tako skrbno

iskal. Končno mi je prišlo na misel, da si lahko naredim svetilko, v kateri bi uporabljal loj namesto olja. Saj bi se bil lahko spomnil na to že prej, a nemalokrat se zgodi, da nam najbolj preprosta misel zadnja šine v glavo. Izdelal sem iz ilovice okroglo posodo, ki je bila ves prej kot umetnina, in jo posušil na soncu. Nato sem jo napolnil z masčobno živali, ki sem jih ujel na lovu in ki sem jo uporabljal tudi za kuhinjo. V sredino sem vtaknil nekaj niti za steno in svetilka je bila narejena. Lepa sicer ni bila in tudi dim ni prav nič prijetno dihal, a zadostala mi je, da sem si za nekaj ur podaljšal dan.

Žitne bilke.

Med delom sem našel v nekem zaboji vrečico žita, ki so ga rabili na ladji za krmiljenje perutnine. Bržkone je ostala v skladišču še izza potovanja iz Lizbone, kajti na poti iz Brazilijske nismo imeli na krovu perutnine. Na vsak način pa so si miši privoščile žito v vrečici, kajti ostale so samo še pleve. Ker sem vrečico potreboval, sem stresel pleve v kot, v bližini votline. Zgodilo se je to tik pred deževno dobo in pozneje seveda nisem več mislil na to.

Se sanjalo se mi ni več o tem dogodku, ko sem po končani deževni dobi zagledal v nekem kotu šop trave, ki je bila popolnoma različna od ostale. Vendar pa se za to nisem zmenil. Nekaj tednov pozneje pa sem z velikim presenečenjem opazil, da je ta trava postala nenavadno visoka in da je imela klasje, kakor evropska pšenica.

Bilo je samo dvanaest žitnih bilk, a bil sem jih tako vesel, da tega niti povedati ne morem. Nikdar nisem zavredno dvomil o božji Previdnosti, toda da to odkritje me je še bolj uverilo, da Bog skrbno bdi nad mojo usodo. Ves ginjen sem padel na kolena in sem s solzami v očeh zahvalil. To odkritje se mi je zdelo pravi čudež, kajti v tem divjem kraju je bilo nemogoče, da bi pšenica zrastle kar same, kajti kolikor mi je bilo znano, raste pšenica le tam, kjer jo ljudje gojijo.

Radoveden sem bil, ali naidem še kakšno žitno bilko; namesto tega pa sem našel neke v bližini, kjer je bila zemlja bolj vlažna, nekaj riževih bilk. Spoznal sem jih takoj, ker sem jih že videl v Afriki. Na vsak način pa sem hotel dojeti, odkod so prišle te rastline, ker se nisem več spominjal vrečice in pleve.

Začel sem znova iskati tudi na drugih delih otoka, a zaman. To se mi je zdelo zelo čudno. Dolgo sem razmišljal o tem dogodku in končno sem se le spomnil vrečice, iz katere sem stresel pleve. Zda se mi je vsa zadeva zdela popolnoma naravna in slučajna.

Za hipo je moja vera omahovala... toda kmalu sem se zopet zavedel. Ali je bilo res le slučajno, da so miši pustile dvanaest zrnat pšenice nedotaknjen? Ali je bilo res le slučajno, da sem vzel s seboj vrečico, ne da bi se zmenil za vsebino? Je bilo morda slučajno, da sem stresel vsebino vre-

čice blizu votline in ne kje zunaj, kjer bi žitnih bilk niti ne opazil in kjer bi jih druga trava zadušila?... Ali bi ne bilo bolj naravno, da bi pleve stresel na ogenj? Po takem razmišljanju sem prišel do zaključka, da to sicer ni bil nikak čudež, vendar pa moram videti v tem delo božje Previdnosti. Znova sem se Bogu zahvalil iz vsega srca.

Koncem junija je žito dozorelo. Z veliko skrbnostjo sem odrgal klasje in ga shranil. Sklenil sem, da pripravim majhno njivo in jo ob primernem času posejem s tem žitom, tako da bom naslednje leto imel toliko klasov, kot sem zdaj imel zrn. Računal sem, da bom tretje leto že lahko jedel kruh ki sem si ga tako želel; toliko bolj, ker sem prepečenca imel le malo vreč. A zmotil sem se v svojih računih, kajti šele po četrty žetvi sem lahko jedel kruh.

Te zapoznitve pa sem bil kriv sam, ker sem prvič sejal slabo in ob nepravem času; zato je pridelek bil le pitel.

Povedal sem že, da sem poleg žita našel tudi nekaj riža. Ko je dozorel, sem skrbno pobral zrnje in ga znova vsejal. Stori sem isto kot s pšenico.

Potres.

Vrečam se k svojemu dnevniku:

14. aprila. Sklenil sem, da zgradim stopnice na notranji strani obzidja, ki je bilo tako visoko, da od zunaj sploh ni bilo mogoče videti, da je za obzidjem kako bivališče.

Od 16. do 27. aprila. 16. aprila sem končal stopnice... Naslednjega dne pa je bilo vse moje delo uničeno in skoraj bi tudi sam izgubil življenje... Ko sem mirno delal pred votlino, me je nenadoma pograbila silna groza, kajti vse okrog mene se je začelo majati, votlina, pohištvo, hrib, obzidje, vse! Cele skale so se začele valiti s hriba, dva stebra v votlini sta se zrušila s strahovitim trnčenjem in zadelo se mi je, da se bo zrušil name obok votline in hrib ter me zmečkal.

Ves preplašen sem zbežal, pograbil lestev in splezal preko obzidja; padel sem na tla, a v hipu sem bil zopet na nogah in tekel naprej... Kmalu pa sem se zavedel in ko sem opazil, da je čez nekaj minut vse prenehalo, sem spoznal, da je bil potres. Čutil sem tri tresljaje, tri minute drugega za drugim. Bili so tako močni, da bi jih ne vzdržala niti najtrdnjša stavba na svetu. Ob obali je zletela v morje orjaška skala s tolikim trnčenjem, da kaj podobnega nisem še nikdar slišal v svojem življenju. Tudi morje je bilo razburkano, čeprav ni bilo vetra. Mislim, da je bilo nemirno iz istega razloga, zaradi katerega se je stresla zemlja.

Bil sem ves zbežan in se nisem upal vrniti se domov, ker sem mislil, da se bo zrušila kakšna skala name in me zmečkala. Bil sem ves zmeden. Sedel sem v travo in gledal proti hiši. Nikakor pa se nisem mogel odločiti, da bi se vrnil, čeprav je prešlo že precej časa, kar se je zemlja nehala trešiti.

Polegoma se je nebo pokrilo s temnimi oblaki in zdelo se je, da bo kmalu deževalo. Namesto tega pa je začel pihati močan veter, ki je postal vedno hušji in čez kakke pol ure se je spremenil v pravi vihar. Tudi morje je bilo silno razburkano in orjaški valovi so pljuskali na obrežje, kjer se ruvali drevesa in jih odnašali s seboj.

Vihar je trajal cele tri ure. Kakš dve uri pozneje je veter popolnoma prenehal. Tedaj pa se je vtila silna ploha.

Deloma zaradi dežja, deloma pa, ker se mi je zdelo, da je to neurje znak, da je potres končan, sem se opogumil. Splezal sem čez ograjo in se zatekel v stanovanje.

Ker pa pod latorom nisem bil varen pred nalivom, sem se moral umakniti v votlino, čeprav sem se še vedno bal, da se bo zrušila in da bom živ pokopan pod skalovjem.

Okreptal sem se s požirkom ruma, ki sem z njim zelo skoparil in ga uporabljal samo za zdravlilo. Nato pa sem se moral nemudoma spraviti na delo, kajti pred votlino je nastalo že pravo jezero, ker se voda ni mogla odtekat. Če bi čakal le še malo časa, bi vdrla v votlino in uničila vse moje imetje. Na hrbet sem si privezal desko, ki naj bi me vsaj nekoliko čuvala pred dežjem in začel delati luknjo skozi ograjo, skozi katero naj bi odtekla voda. Brez dvoma bi bil moral že prej misliti na to... Toda mnogokrat šele izkušnja izuč človeka. Kmalu se mi je posrečilo, da sem naredil luknjo in jezero je v nekaj minutah upadlo.

Vso noč je deževalo in skoraj ves naslednji dan. Ker nisem mogel iti iz votline, sem v prisilnem brezdeležju začel razmišljati o svojem položaju. Če je na tem otoku potres zelo pogost, nikakor ni varno, da bi stanoval v votlini; zato sem sklenil, da si zgradim hišico in jo obdam z močro ograjo.

19. in 20. aprila. Kako strašni noči! Grozne sanje o potresih, viharjih in plovbah so me mučile. Nešteto krat sem se zbudil ves prevežet od groze.

Začel sem iskati primeren kraj, kjer bi si lahko zgradil hišico. Ko pa sem začel razmišljati, koliko dela bo treba za to in kako udobno stanovanje sem imel v votlini, sem skoraj opustil ta načrt. Toda bolazen, da bi ob prihodnjem potresu bil živ pokopan, me je znova vzbudila k delu. Nemudoma sem začel graditi ograjo. Začel sem s delom 21. aprila.

22. aprila. Načrt je bil hitro narejen, toda izvedba ni tako lahka. Predvsem nisem imel primernega orodja. Imel sem samo tri velike sekire, o večje številu manjših, ki smo jih nameravali prodati divjakom. Ker pa sem jih že uporabljal in sekal z njimi tudi na trdi les, niso imele več ostrine in so bile nazobčane kakor žage. Da bi jih nabrusil? Lahko je to reči. Res sem imel brusni kamen med ostalimi stvarmi, a kako naj ga vrtim? Dolgo časa sem tuhtal in končno mi je le prilla rešilna misel. Vzel sem samokolnico in jo obrnjeno postavil na mizo. Brusni kamen sem pritrtil na os kolesa. Kolo, ki je postalo že precej okroglo, sem opremil s vrvice... Skratka, naredil sem si brus, s katerim sem lahko nabrusil vse svoje orodje.

Tedaj sem z velikim veseljem lahko vzkliznil: Al right!

Veste, koliko časa sem izdeloval brus? Nič manj kot teden dni!

28. in 29. aprila. Oba dni sem same brusil.

30. aprila. Joo, prepečenec kar prehitro pojemal! Kdaj bo šele žetevi! Ni mi preostalo drugega, kot da sem začel še bolj varčevati s njim.

(Dalje prihodnjik.)

Iz zgodovine kolesa

Vsaka iznajdba prehodi običajno dolgo in težko pot izpopolnitve, dokler ne doseže stopnje, ki ne potrebuje več izboljšanja. Zelo dolgo in zanimivo razvojno dobo ima za seboj tudi kolo ali bicikelj ali velociped.

Umetni voz Stefana Farflierja na ročni pogon.

V nekem letopisu iz 16. stoletja poroča dominikanec-redovnik Lindner: »Leta 1505. je poskušal neki meščan iz Pirne sestaviti voz z vijaki, da bi se vozil brez konj, a se je moč znašel v blatu.« Minilo je nato nad 140 let, ko je Nürnbergčan Farflierju prišlo na um, da je sestavil umetno vozilo na ročni pogon in se je iznajditelj, ki je imel brome noge, lahko vozil. Vendar je bilo njegovo trokolesno vozilo kaj malo podobno današnjemu kolesu. Mnogo let pozneje je sestavil francoski zdravnik kolesu podobno vozilo na nožni pogon.

Na novo misel v izpopolnitvi kolesa je prišel baron von Drais, gozdar v Karlsruhe. Na svoje vozilo je prišel jezde. Vozilo je imelo dve kolesi, drugo za drugim; med obema je bila zveza in na nji sedlo, na katerem je voznik sedel in se pomikal dalje z nožnim odbivanjem. Dosežena hitrost je znašala komaj 8 km na uro. To dvokolo je imelo dve veliki napaki: ni imelo niti mehanizma gonilne niti vodilne naprave. V zvezi pomankljivostim, je ponosni iznajditelj kazal leta 1815. svoje dvokolo na Dunajskem kongresu in so se takrat za Draisovo novost zanimali zlasti — Angličani.

šerjev bicikelj je bil, razven zmeti pod sedalom, ves lesen in so to dvokolo na splošno nazivali »Knochenhüttlere« ali prosto po naše »kostitres«.

Ze vozilo barona von Drais je služilo športu, hitri vožnji pa je prišel še bolj prav Fischerjev »kostitres«. Da bi hitrost povišali, so izdelali dvokolo s prednjim zelo visokim in zadnjim prav nizkim kolesom. Vendar se to vozilo ni obneslo, saj je bil vstop na sprednje visoko kolo skrajno neroden in je voznika že najmanjši kamenček ali strmina vrgla na tla z nevarnimi poškodbami na glavi in še drugod. Napako so strokovnjaki kmalu odpravili s tem, da so pomaknili gonilno silo s pomočjo verige na zadnje kolo in izenačili velikost obeh koles.

Kolo iz l. 1815, kakor ga je izdelal baron Drais.

Vendar bi morali tudi sodobno kolo nazvati še vedno »kostitres«, da ni angleški zdravnik Dun-

Sodobni tricikelj, ki ga žene propeler.

lop iznašel z zrakom napolnjenih gumijastih obročev.

Široki sloji naroda, kakor tudi oblasti se za važnost kolesa dolgo niso kaj posebno brigali. Šele 1887. so uvedli bleikelj v švicarski armadi. Danes pa so več ali manj izboljšana dvokolesa, zelo važno prometno pomožno sredstvo tako pri civilistih, kakor pri vojskah vsega sveta.

V Seengenu v švicarskem kantonu Aargau biva osemdesetletni Wilhelm Rotzler. Čeprav je torej moč v visokih letih, je preskrbel svojemu trokolesu propelarski pogon. Izum starčka pride do popolne veljave, kadar piha veter od zadaj oziroma od ene ali druge strani. Rotzler povzema — vzlic svojemu osmemu križu — še vedno dolge vožnje ne samo po Švici, temveč tudi izven mej svoje domovine.

Slovenski kolesarji na tekmah okrog Srbije.

Kostitres — bicikelj naših pradedov.

Prešla je dolga vrsta let, ko je sredi 19. stoletja Moritz Fischer odpravil prej navedena nedostatka Draisovega vozila. Moritzovo dvokolo je bilo vodljivo in se je premikalo potom vijaka na nožni pogon v sprednjem kolesu. Tako so našli temeljna načela za izdelavo današnjega kolesa. Pi-

U. Mioni — V. Lovšin

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

RAHELA

10

Pa vendar?

Nekega večera se je vračal utrujen in onemogel iz Jerihe. Njegov konj ga ni več mogel nesti. Zato se je ustavil v Betaniji pri nekem prijatelju.

V veliko njegovo presenečenje mu je rekel ta med razgovorom:

»Ali veš, da sem na dobrem potu, da vas zapustim?«

»Ali se hočeš podati v diasporo?« ga je začudeno vprašal Ozej.

Prijatelj ni takoj odgovoril, ko ga je pa ta le silil, mu je rekel: »Pridi!« in ga je odpeljal na bližnji vrt, ki je bil njegova last in se ustavil pred odprtim grobom.

»Zakaj me vodiš k temu grobu? Ali preiščiš morda smrt? Beži! Ne misli na to! Sej samo enkrat živiš! Zato se veselimo življenja!«

»Ta grob ni bil vedno prazen. Nekaj časa je bil zavzet.«

»Se marsikateri grob je izprazenjen. Vse mine. Nekega dne bodo na nas pozabili. Zato se veselimo, dokler živimo.« je odvrnil Ozej in se smehljaj. Kaj se je menil on za prazen grob!

»Ta, ki je tu počival, ni bil več kot štiri dni v grobu.«

»Grob prekletega Nazarencu ni menda tu?«

»Ne namigavam nanj. Tu je počival eden njegovih prijateljev, ki ga je po štirih dneh poklical od smrti v življenje.«

»Pravljice.«

»Ne, resnično dejstvo.«

»Prijatelj ni bil umrl. Živega so bili zaprli v grob.«

»Ali se hočeš dati morda ti zapreti tu noči? Bomo videli, ali boš po štirih dneh še živ.« se norčuje prijatelj.

»Njegovi prijatelji so ukradli mrtiča, kakor so učenci ukradli mrtvo truplo Nazarencu, da so lahko rekli, da je vstal od mrtvih.«

»Muoji tisti, ki še žive, so ga videli po njegovem vstajenju. On je ostal še nekaj let v Betaniji...«

»Sedaj je mrtev?«

»Ne. Odsel je, kakor mnogi drugi, da k rijo nauk svojega dobrotnika. Pravijo, da se je podal v Galijo. Neki romar, ki je bil prišel pred dvema letoma za Veliko noč iz oddaljene Marsilije, je prinesel od njega pozdrave.«

»Kaj sklepaš iz tega?«

»Da je on v resnici vstal od mrtvih, da ni smrtjo vse končano in da bodo mrtvi vstali.«

»Ali hočeš postati farizej?«

»Naredil bom najbrž zelo važen korak.«

»Ali hočeš odpasti od vere svojih očetov in postati kristjan?« je zelo vznemirjen vprašal Ozej.

»Zakaj ne, ako imajo oni resnico?«

»Jezus iz Nazareta je bil velik zapeljivec.«

»In če je bil kralj Mesija.«

»Ni mogoče. Tesarjev sin? Križanil Kaj vendar misliš?«

»On je resnično vstal od mrtvih.«

»Učenci so ukradli njegovo truplo.«

»Ali verjameš ti na tatvino?«

»Ali ti ne verjameš?«

»Ne. Ako bi bili zares ukradli truplo, bi bili ostali nekaznovani. Ne vem še, kaj bom storil. Četudi se ne oklenem krščanstva, verujem v vstajenje mrtvih.«

Te besede so napravile globok vtis na Ozejevega duha, ki je bil zaradi svoje ljubezni razpoložen sprejemati plemenite vtise in stremiti za vzorom.

Jezus iz Nazareta je bil goljuf; nihče ni o tem dvomil. Ozej ni verjel ne v njegovo vstajenje ne v obujenje njegovega prijatelja. Toda končno vstajenje je za morda le velika resnica.

Spomnil se je mnogih dokazov, ki so jih farizeji navajali v prilog večnega življenja. Doslej jih je vedno preziral in omalovaževal.

»Marsilja = Marsej, kamor je po ustnem prenosu odšel oznanjati evanجيل od mrtvih obujen Lazar, ki je postal tam prvi škof.

ne da bi jih kdaj tehtno premislil. Sedaj pa jih začena pregledovati od bliže in spozna, da so prepričevalni. Začenja razpravljati s farizeji. Ti so veselo sprejeli mladeniča, ki je bil željan pouka in so upali, da ga bodo za svoj nauk tudi pridobili; in ta prihaja vedno bolj prepričan, da so njihovi nauki veliko bolj vzvišeni od saducejskih.

Nekega dne sreča pred skupino prijateljev deklico, ki jo je ljubil; toda ni si ji upal pokazati svojega čustva.

Med drugim jo vpraša:

»Rahela. Ali verjameš v vstajenje mrtvih?«

»Verujem.« deklica odločno odgovori.

»Tvoj oče?«

»Prosim Boga, da bi verjel. Verujem v večno življenje in da bomo vstali k večnemu plačilu ali večni kazni.«

»Od kod imaš to vero?«

»Ona molči.

Razgovor je izluščil mnogo dokazov in je privedel tudi na zakon, o katerem se je zelo prosto razpravljalo. Vse hebrejske deklice so se želele poročiti, zato sta se tudi ona dva razgovarjala o zaroki in poroki.

Rahela pravi med drugim:

»Jaz ne bom vzela moža, ki ne verjame v vstajenje mrtvih.«

»Ako bi te pa tvoj oče prisilil?«

»Ne bi ga ubogala. Raje ostanem devica prav do smrti.«

»Laka sramota! Saj je ne bi mogla prenesti.« pravi prijateljica, ki se je kakor vse Hebrejke bala devištva.

Rahela ne odgovori. Njeno lepo oko je blodilo v praznini.

Te besede so odločile na Ozejevi tehtnici. Naslednji dan je razglasil svojo vero v nesmrtnost duše in vstajenje mrtvih in odšel k farizejem, ki so ga sprejeli z odprtimi rokami.

Svojega sovražnika od Jezusa ni zmanjšal s svojim prestopom k mogočni stranki; še povečal ga je; niso ga sovražili samo, ker je sovražnik judovskega naroda, marveč tudi iz vzrokov verskega značaja. Zadušiti so hoteli vero v krvi njegovih vernikov in so bolj kot kdaj sovražili Pavla, ki je oznanjal njegov nauk.

Ozej je bil odločen umoriti apostola, da se prikupe velikemu duhovniku in da bi mogel laže dobiti roko njegove hčerke. Ananija ne bi odrekel hčerke Pavlovemu morilcu.

Odkril je Pavlov prihod v Jeruzalem in izvedel od enega Jakobovih služabnikov, ki je bil dober kristjan, pa zelo preprost in naiven, zato tem bolj podvržen za prevaro, da je prišel Pavel to jutro v Jakobovo hišo v spremstvu nekaj učencev. Ker bi bil rad obvestil s to novico velikega duhovnika, se je podal k njemu.

Veliki duhovnik ni bil ta dan odšel v tempelj, redko se je podajal tja, ne samo ker mu njegova najvišja čast ni dovoljevala opravljati bogoslužja preveč pogosto, marveč tudi, ker so sveta velikodušniška oblačila čuvali Rimljani, ki so mu jih dajali samo ob redkih priložnostih. Rimljani so hoteli tako dokazati, da je bil veliki duhovnik samo njihova igrača in da je njegova oblast odvisna od cesarja.

Na predoraznik Binkošti proti večeru se je podalo odposlanstvo duhovnikov k tribunu, zdaj Klavdiju Liziji, da ga poprosijo za sveta oblačila, ki so jih včasih dobili takot, drugič pa so zopet prosilce odklonili. V takem primeru je bilo treba naslednji dan pravočasno ponoviti isto pot.

Veliki duhovnik se zato na binkoštni predpraznik ni podal v tempelj, da ne bi doživel ponižanja vprico romarjev brez svojih insignij.

Ozej je vprašal zanj pri vratarju:

»Je zaposlen?«

»Kak obisk?«

»Da.«

»Kdo je pri njem?«

»Veliki duhovnik Izmael, Fabijev sin.«

»Naslov veliki duhovnik je prav za prav nosil le poglavar zbora duhovnikov in je bil

»Bom počakal na dvorišču.«

Vratar ga je pustil vstopiti. Ananija je sprejemal vse, posebno še redke farizeje, ki so prihajali k njemu, in ni nikoli nolučnega odklonil zaradi tega, ker je hotel biti priljubljen.

Ozej je stopil na dvorišče s tajno nado, da bo uslišan. Pod stebriščem je sedela Rahela, zaposlena s malim vazenjem. Izrajsko hčere niso bile nikoli brez dela; in ker je bilo učenje izključna pravica pismoukov in rabinov in da bi ne bile ženske populone izzvele, so se pečale z ženskimi deli, med katerimi je zavzemalo vazeenje prvo mesto.

Ozej je bil ves srečen, da je videl ljubljenko deklico.

»Danes je najlepši dan mojega življenja; vreden predpraznik praznika tedna, ki ga bomo praznovali jutri v veselju!« vzdikne.

»Ali si napravil kak dober zaslužek?« ga vpraša deklica pikro.

»Tako vesel sem, da te vidim. Že dolgo časa hrepenim zreti v tvoje lepe oči in vdihavati vonj tvojih zlatih las. Lepa si kot sonce, ki vzbaja izza Moabskih gor, ali luna, ki odseva na Galilejskem morju. Tvoje oči so podobne golobim očem.« vzdikne Ozej z navdušenjem orientalskega ljubimca, ki opeva svojo izvoljenko z zelo drznimi in večkrat neverjetnimi prispodobami.

Rahela se smeje. Njen smeh je bil zvonek kot srebrn zvonec.

»Nehaj! Ne blebetaj porogljivega zasmeha sionski hčeri, ki ne prihaja iz ust ženina, kateremu bi jo bil oče obljubil.«

»Ne pride mi na misel, da bi te zasmehoval, Rahela, ko te tako ljubim. Da, ljubim te, lepa deklica, kot zenico svojega očesa; ljubim te bolj kot sladko obličje svoje matere, bolj kot spomin svojega očeta, bolj od krvi, ki plemenito polje v mojih žilah, bolj od tega mladega in pozumnega svojega življenja, in gojim eno samo željo, da te dohim za vedno! Nikoli ti ne bom dal ločitvenega lista in nobena stvar me ne bo mogla odtrgati od tebe. Ostal ti bom zvest do smrti in v šoolu!« vzdikne mladenič ves tresoč se od strasti.

Rahela skrajno pobledi. Vstane in hoče oditi.

»Kam greš, Rahela?« jo vpraša Ozej s strastnim glasom.

»Ne morem takih stvari poslušati,« odgovori s potrtim glasom.

»Zakaj me ne ljubiš?«

Ni mu hotela povedati, da ljubi drugega; bala se je, da ne bi Ozej delal ovir mlademu kristjanu; raje je rekla s ponosom ženske, ki ljubi:

»Nisem več svobodna. Oče me hoče zaročiti s starim človekom.«

Ozej je kar zatulil.

»S kom,« je zlogoval.

Rahela mu ne odgovori, marveč se naglo odstrani s priprostim upom v srcu; ni bila še kristjana in je vendar ljubila. Misli je, da jo je Ozej že zaprosil za ženo pri očetu in da je prepričan, da ga ona ljubi; bala se je, da ne bi preiskoval in odkril, da je podarila svojo srce Natanaelu.

Ozej se je zaman trudil, da bi jo zadržal. Ni pa mogel za njo v hišo. Čakal je na dvorišču zelo razburjen, zadet od novice, ki mu je grenila srce. Na svetel praznik, ki se je bil razkril, ko je zagledal ljubljeno deklico, so padle skrajne teme. Bil je zelo potrt in je nedopovedljivo trpel. Globoka rana se je odprla v njegovem srcu; nikoli še ni toliko trpel.

samo en veliki duhovnik po časti in oblasti. Vendar se je ohranil naslov tudi za odstavljene velike duhovnike in bil priznan tudi glavarjem štirindvajsetih skupin ali zborov, v katere so bili razdeljeni služabniki svetišča in nekaterim duhovnikom, ki so se odlikovali po znanju ali vplivu, ki so ga uživali pri ljudstvu.

Tako se je imenoval binkoštni praznik, ki se je praznoval petdeseti dan (teden tednov) po drugem dnevu velike noči, to je bilo po 16. nizanu. Ta dan so prinašali Najvišjemu prvi kruh iz novega žita in opravljali številne daritve. Binkošti so bile med tremi letnimi prazniki, ob katerih so morali vsi moški judje romati v Jeruzalem, toda prišli so redno le oni iz diaspor. Bil je dan velikega veselja. Veselili so se dobre letine, jedli so nov kruh in pili novo vino.

(Dalje prihodnj.)

Kmečki dom

Poljske opekarne

Ing. Zupce Franjo.
(Dalje.)

Sušenje strešnikov in slamenjakov.

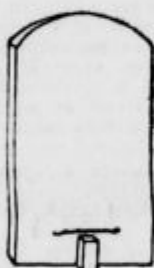
Strešno opeko moramo sušiti pod streho, včasih celo v zaprtih lopah (kar je odvisno od materiala), ker ne prenese močnega prepiha in neposrednega obsevanja sonca. Sušilne deščice morajo biti močne (2–3 cm), ker se rade zvežijo. Še boljše je, če so te deščice sestavljene kakor kaže slika 16. Izrez za nos naj bo 6–7 cm dolg in 3 cm širok.

Pesek za posutje deščice ne sme vsebovati apnenca, razen tega mora biti take vrste, da dobi pri žganju isto barvo kot opeka. Če pa nimamo na razpolago dovolj primerne peska, si pomagamo na ta način, da zmeljemo razbito opeko, zmletek še presejemo in uporabljamo prah za posipanje deščic.

Strešno opeko med sušenjem večkrat prelamo, oziroma obrnemo, da se enakomerneje suši in se ne zveži. Obratamo jo pa tako, da položimo zgoraj drugo deščico, vse skupaj s spodnjo deščico vred obrnemo in potem slednjo odvezamo. Prav tako moramo paziti, da se ne zvežijo sušilne deščice in da leži opeka na njih popolnoma vodoravno.

Slika 15.
Narejen slamenjak
na sušilni deščici.

Slika 16.
Strešna opeka (bo-brovec).

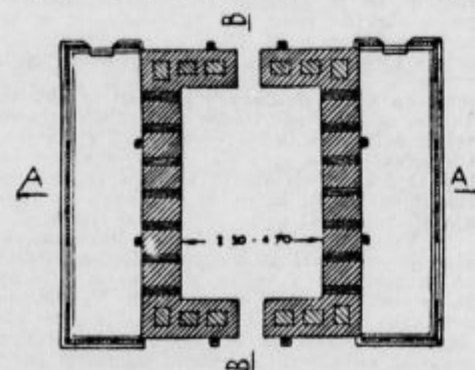
Nos opeke se ne sme nikjer dotikati lesa v izrezu, sicer nastanejo pri sušenju opeke poškodbe na spodnjem koncu pri nosu (glej sliko 16).

Ce se opeka prehitro suši, se rada zveži. Strešno opeko smemo zložiti v skladanice šele, ko je že popolnoma suha.

Kar je bilo povedano o sušenju strešnikov, velja tudi za slamenjake.

Peči za žganje opeke. (Slike 17a, 17b, 17c.)

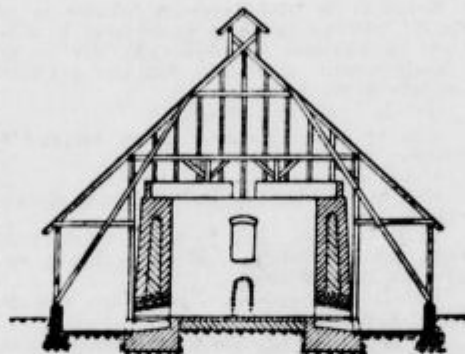
Za naš način izdelovanja opeke je najprimernejša peč s prekinjenim obratovanjem ali takozvana periodična peč. Po obliki razlikujemo: enojno, dvojno peč; zgoraj odprto in obokano peč.

Sl. 17a. Tloris.

Po vrsti kurjiva pa razlikujemo peč kurjene s drvni, šoto ali premogom.

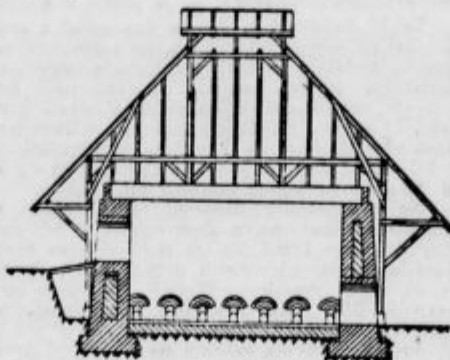
Tlorisna oblika peči je navadno pravokotnik (slika 17a), ker je ta oblika najpriladnejša za vlaganje opeke v peč. Notranja širina enojnih peči, ki imajo žekna ali kurilne odprtine ob vzdolžnih straneh, sme znašati pri kurjavi s drvni največ 4,70 m, pri kurjavi s šoto največ 3,75 m in pri kurjavi s premogom največ 2,50 m. Notranja širina dvojnih peči, ki imajo kurilne odprtine ob vzdolžnih straneh, pa sme znašati pri kurjavi s drvni največ 7,50 m in pri kurjavi s premogom največ 5,50 m. Višina peči sme znašati pri kurjavi s drvni in šoto do 5 m, pri kurjavi s premogom pa do 4,5 m. Dolžina peči zavisi od števila kurilnih odprtin. Vendar ne sme biti dolžina večja kot znaša za 7 kurilnih odprtin, ki so po 1 m druga od druge; dolžina ne sme znašati več kot 7 m. Če imamo več kot 7 kurilnih odprtin, potem že ni mogoče več točno nadzorovati ognja.

Sl. 17b. Poljska peč za žganje opeke.
Prečni prerez A-A.

Obodni zidovi naj imajo glede na velikost peči debelino od 1,50–2,50 m. Majhne peči so lahko zgrajene ali samo iz tlačene ilovice, ali pa iz surovih zidakov s ilovnato ali opečno oblogo. Večje peči so zgrajene iz žgane opeke. Da zidovje od vročine ne razpoka, ga obdamo ali podpremo s močnimi opornimi sohami, na katerih leži tudi streha. Lahko pa jo obdamo s posebno lesno zvezo.

Drugi način izgradnje zidov je, da 0,60 m močno obodno zidovje peči obdamo še z drugim enako debelim zidom, takozvanim plaščem in 0,60 do 1 m širok vmesni prostor zapolnimo s snovjo, ki je slab prevodnik toplote in to s pepelom, peskom in sličnim. Če pustimo ta vmesni prostor prazen, pa zadošča, če je širok vsaj 10–15 cm.

Sl. 17c. Vzdolžni prerez B-B.

Velikost peči, ki jo v glavnem lahko spreminjamo samo v podolžni smeri, ker sta višina in širina peči omejeni, zavisi od količine opeke, ki jo nameravamo žgati. Če upoštevamo, da zavzame 256 običajnih opek ali 385 strešnih opek prostornino 1 m³, potem izračunamo dolžino peči, če delimo število kubičnih metrov opeke, ki jo hočemo hkrati žgati, z zmnožkom iz svetle širine in višine peči.

(Dalje prihodnjik.)

1.

V enajsti deželi je nekoč vladal mogočen in strog vladar. Bil pa je ta vladar grozansko suh in dolg. In kakor je bil sam nenavaden, prav tako je bilo nenavado tudi njegovo kraljestvo — bilo je namreč od sile obširno. Podložniki ob mejah kralja niso nikoli videli — ker bi drugače hodili pol življenja, če bi hoteli priti do njega.

2.

Kralj pa je bil zaradi svoje čudne napake zelo nesrečen. Rad bi bil tak, kakršni so bili drugi navadni ljudje, in vedno ga je v srce zabolelo, ko je videl osuple obraze tujcev in podložnikov, ki so se mu prihajali poklanjat. In sklenil je temu napraviti konec.

3.

Dal je poklicati na dvor vse zdravnike, vedeže, vrače in mazače — kateri so le mogli priti — da bi ga ozdravili. Ti so mu dajali vsa mogoča in nemogoča zdravila in nasvete... pa vse skupaj ni nič pomagalo. Kralj je ostal suh in dolg, kakor vedno.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Jožef Francišek Buh

Med velikimi Slovenci, ki so ponesli slovensko ime kot misijonarji med svet, je tudi Jožef Francišek Buh.

Rodil se je 1. 1833 v Lučinah v Poljanski dolini nad Škofjo Loko. Gimnazijo in bogoslovje je napravil v Ljubljani in bil posvečen v duhovnika 1858. Najprej je služboval kot kaplan v Loškem potoku in v Radečah pri Zidanem mostu. Že po šestih letih duhovniške službe v domovini pa je 1. 1864 odšel v Ameriko. Prvo leto je misijonsko deloval v Bent Pavlu in pri misijonarju Piru v Crow Wingu. Nato pa je odšel v prostorne pokrajine ob znameniti reki Missisipi. Tamkaj je ustanovil več cerkev, na primer cerkev svetega Stefana v Brockwayu in cerkev svetega Antona Padovanskega v Kaintownu. L. 1878. je odšel v zahodno srednjo Minnesoto in od tamkaj je kot župnik cerkve svetega Jožefa misijonaril v pokrajinah železnice ob Missisipi. Pozneje je deloval tudi v oddaljenih indijanskih misijonskih postajah.

Leta 1888. je postal prvi župnik cerkve svetega Martina v Toweru in od tod je ustanovil številne misijone po sedanjih slovenskih naselbinah, kakor v Ely, Biwabiku, Virginiji, Hibbingu in drugod. Največ je deloval v novo ustanovljeni naselbini v mestu Ely in je tamkaj zgradil tudi prvo cerkev leta 1890.

Monsignor Buh je bil tudi prvi generalni vikar duluthske škofije. V tem svojstvu je postal tudi izpraševalec duhovnikov pri skušnjah, član duhovniškega sveta za svojo škofijo, član nadzorstva duhovniškega fonda ter član njihovega računskega pregledništva. Ščasoma si je pridobil za razširjenje krščanstva v Ameriki toliko zaslug, da ga je tudi posvetna ameriška oblast večkrat odlikovala. Ena izmed takih imenitnih odlikovanj je dobil s tem, da je državna oblast po njem imenovala od mesta Pierz ločeni samostojni del — mesto Buh!

Poleg verskega, misijonskega in duhovniškega dela je Buh izredno veliko storil tudi za civilizacijo, prosveto in kulturo slovenskih naselencev v Ameriki in za ljudstva, ki jih je pokristjanil. Zato je leta 1891. kupil prvi slovenski list v Ameriki »Amerikanski Slovenec«, ki ga je bil pravkar ustanovil zaslužni amerikanski Slovenec Anton Murnik.

Tako je list »Amerikanski Slovenec« postal pomembno glasilo Jožefa Franciška Buha in vseh katoliških Slovencev in katoliških društev v Ameriki. Pod Buhovim vodstvom je »Amerikanski Slovenec« izhajal osem let v Toweru. Pri tem pomembnem listu so sodelovali tudi drugi duševni delavci Slovenci, bivačji takrat v Ameriki. To so bili po veliki večini sami katoliški duhovniki, ki so v list pisali, spodbujali k delu gospodarja in voditelja lista — Buha — in vse tamkajšnje katoliške Slovence. Pa tudi bogoslovci so se listu z velikim veseljem pridružili in v njem sodelovali. Med duhovniki-sodelavci naj posebej omenimo zaslužna duhovnika Smrekarja in Burgarja. Buh je v istem mestu Toweru ustanovil tudi prvo slovensko tiskarno v Ameriki. Pri listu »Amerikanski Slovenec« je Buh izdal tudi pet letnikov koledarja, imenovanega Koledar Amerikanskega Slovenca. Dalje je napisal in izdal tudi nabožno knjigo Jezus v srcu.

Skrbel pa je Buh tudi za splošni pouk slovenskega ljudstva v daljni Ameriki, zato je napisal in izdal v tisku knjigo Mali katekizem za splošni pouk in tako skrbel za izobražbo in obenem tudi za verski pouk svojih rojakov.

K splošnemu prosvetnemu in kulturnemu delu Buhovemu moramo poleg omenjenega delovanja dodati še njegovo delo za zblíževanje in medsebojno spoznavanje slovenskih naselencev v Ameriki, da so tako mogli vsaj duhovno ostati združeni, če so jih sicer ločile velike razdalje. Tako je izredno veliko storil naš misijonar za ohranitev slovenske narodne zavesti med našimi izseljenci v tujini, kjer bi se sicer lahko popolnoma izgubili in odpadli od naroda in vere. V ta namen je zlasti pospeševal ustanavljanje najrazličnejših dobrodelnih in podpornih ustanov in društev, ki so morala skrbeti za gmožno izboljšanje revnih razmer, ki je vanje marsikateri naš izseljenec zabredel bodisi po svoji krivdi, bodisi po težavnih razmerah, ki se jim v tujini težko ogneš.

Tako je ime Jožefa Franciška Buha brez dvoma eno izmed imen slovenskih velikih mož, ker si je pridobil velikih zaslug kot slovenski misijonar v daljni Ameriki, kot ustanovitelj številnih župnij in cerkev, kot izdajatelj slovenskega lista, ustanovitelj slovenske tiskarne in številnih društev med našimi izseljenci v Ameriki.

Zadnja pot domobranskega komandanta Dežmana

Na praznik vernih duš 2. novembra je nastopil naš dragi Lojze. Vse popoldne so se zbirale na pokopjnikovem domu velike množice, ki so ga njevale in njega slovo. Ob 4 popoldne so se začele pogrebne slovesnosti, ki jih je vodil šemperski župnik, duhovni svetnik g. Alojzij Košmerlj ob asistenci farne duhovščine od Sv. Petra in iz Sostrega ter oo. kapucinov iz Štepanje vasi. Franciški križarji so pokopjniku zapeli v slovo pri domači hiši.

v cerkvi in ob grobu. Z govorom so se pokopnemu Lojzetu oddolžili: g. vojni kurat Peter Križaj, podkomandant Ivan Korošec in pokopnikov rojak France Hrihar. Trda noč je ležala na božji njiži, ko so se pogrebel razhajali z glohoko in tolažilno mislijo v srcih, kako je nam katoličanom lahko slovo od pokopnih, ko nam daje upanje resnice, da se zopet vidimo nad zvezdami.

Starši pokopnega Lojzeta nas naprošajo, da se javno zahvalimo vsem, ki so jim stali ob strani ob smrti ljubljenega sina. Srčna zahvala vseh duhovščini: od Sv. Petra, iz Sostrega in oo. kapucinov, predvsem pa duhovščini bolnišnice za tolažbo ob smrti. Hvala vsem trem govornikom, posebno g. Križaju. Zelo smo hvaležni ljubljanskim študentom pevcem za žalostinke. Srčna hvala vsem darovalcem venec: hruševskim fantom, domobrancom od Sv. Urša, dubrovniškimi fantom in dekletom. Hvala gorpi Černetovi in družini Blaževi. Še posebej se zahvaljujemo samostanski družini oo. kapucinov v Štepanji vasi. Vsem hvala Gospod bogal plačniki!

Okrog sosedov

s Socialni čet dubrovniških kmetov. Krajevni odbor »Hrvaške pomoči« v Dubrovniku se je obrnil s prošnjo na okoliške kmete za podporo v živilih, ki so potrebna siromašnim slojem. Kmetje so se prošnji omenjene dobrodelne ustanove odzvali ter prinašajo vsak po svojih močeh večje količine sadja in ostalih pridelkov.

s Jabolčnik na zagrebških ulicah. Zagrebški trg je bil vsako leto bogato založen z najrazličnejšim sadjem, katerega stalno dobavljajo mestu kmetje iz bližnje in daljne okolice. NDH je po porokih zagrebškega tiska imela tudi letos dobro sadno letino. Zato je s njim tudi letos Zagreb dobro preskrbljen. Okoliški kmetje pa vsako leto napravijo iz slabših vrst sadja tudi jabolčnik, ki ga potem rabijo deloma za domačo potrebo, deloma pa za prodajo. Letos kmetje iz zagrebške okolice vozijo jabolčnik tudi v Zagreb ter ga prodajajo iz sodov kar po ulicah. Kmetje imajo za jabolčnik vse polno odjemalcev ter okusno pijačo v kratkem razprodajo.

s K vojakom bo treba. Hrvaško vojno ministrstvo je pozvalo obveznike letnikov 1908 do 1925 s ozemlja, ki je bilo priključeno Italiji, da se brez osira na vero in sposobnost za vojaško službo takoj prijavijo pri pristojnih vojnih okrožjih. Odredba zadeva vse Dalmatince. Prinorce in doseljence s področja Slovenije, ki so živeli na ozemlju Nezavisne države Hrvaške v razdobju od 10. aprila 1941 do 9. septembra 1943.

s Graška »Tagespost« poroča o junaški obrambi mesteca Pakrac na Hrvaškem, ki so ga bile v prejšnjem tednu obkolile tolovaške skupine in ga hotele zasesti. Mestna posadka se je za trdovratno branila in vajtrajala na svojih položajih polne tri dni, dokler ji ni prišlo na pomoč letalstvo. Z njegovo pomočjo je potem junaška posadka preprodila in razpršila tolovaške oddelke. Hrvaški vojni minister general Navratil je za ta junaški podvig izrazil vsem branilec omenjenega mesta svoje toplo priznanje in pohvalo.

s Še več delavskih kuhinj. Pod predsedstvom dr. Mandiča je imela nedavno hrvaška vlada sejo, na kateri je sklenila, da je zaradi prehrane delavstva po tovarnah potrebno ustanoviti še več novih delavskih kuhinj.

Ali ste se že SLOVENČEV KOLEDAR? Če še ne, stopite na rite to takoj!

Lansko leto je te izredne knjige zmanjkalo in nismo mogli ustreči niti vsem naročnikom naših časopisov Slovenca, Slov. doma, Domoljuba. Bogoljuba. Obiska in Slovenčeve knjižnice. — Letos ga bodo pa po ugodnostni ceni 25 Kr za izvod lahko dobili tudi naročniki poljudnoznanstvene zbirke »Svet«. Vsakdo lahko dobi toliko izvodov Slovenčevega koledarja po ugodnostni ceni, na kolikor gori omenjenih publikacij je naročen. Za one, ki niso naročeni na omenjene liste in knjižne zbirke, bo stal koledar 40 Kr.

V Slovenčevem koledarju boste tudi letos dobili lepe strokovno pisane pregleda iz življenja doma in v tujini, mnogo koristnih, poučnih člankov, zalati pa bo poskrbljeno zadosti vedrega berila, ki ga bodo prispevali domači pisatelji in pesniki.

Koledar za leto 1944 bo izšel v isti obliki in obsegu kakor lanski, pač pa na boljšem papirju, po vsebini pa lahko trdimo, bo preteklega še prekašal, tako da bo veren naslednik že izšlih treh Slovenčevih koledarjev, ki so si tako na široko odprli pot med vse Slovence in veren dokaz naporov urednikov in sodelavcev koledarja, ki so že z dosedanjim delom dokazali veliko ljubezen, s katero vsako leto goje to knjigo, ki jo z veseljem pričakujejo cenjeni bralci.

Ne odlašajte niti dneva, ampak takoj se naročite na Slovenčev koledar naravnost v njegovi upravi v Ljubljani, Kopitarjeva 6 ali pa pri župnih uradih oziroma pri naših zastopnikih v posameznih krajih.

Zastopniki! Obiščite sleherno hišo v vašem kraju, kjer še nimajo »Domoljuba«, naj ga na novo naroče!

Križem sveta

Dvakrat v letu je dala, sad

V Gradcu ob Brucknerjevi ulici raste na nekem vrtu Sletna jablana vrste »bele Klarec«. Drevo je po vesteh graških listov letos proti koncu julija obrodilo obilen sad. Meseca avgusta je začelo zopet cvesti in proti koncu oktobra so jabolka drugič dozorela. Bilo je to pot okrog 70 okusnih sadežev.

Nagrada za vrtnico

Za svetlo-modro vrtnico je neka ameriška družba razpisala nagrado milijona frankov. Seve tekmujejo vsi znani vrtnarji celega sveta za bajno vsoto, ki bi jih rešila vseh skrbi. Največ izgledov ima nek francoski profesor, ki se že desetletja peča z vrtnarjenjem. Sedaj ima velike grede posajene z vijoletnimi in rdečimi vrtnicami in že je s križanjem vzgojil rožo temno modre barve. Še par pomladi, pravi gospod profesor, in nagrada bo v njegovem žepu.

V vseh knjigarnah, papirnicah in trafikah vam je na razpolago najpriljubljenejši ljudski koledar

Družinska pratika

s podko sv. Družine.

Cena izvodu L 3.—

Starši, razveselite s pratiko svoje družine!

Odžagani

Po sklepu ministrskega sveta nove italijanske fašistične vlade pod vodstvom Mussolinija so v italijanskem državnem proračunu žrtali civilno listino (prejemke) za savojsko dinastijo. Državna blagajna ne bo izplačevala dosedanjih prispevkov ne članom vladarske hiše, ne drugim princem savojskega doma.

Boj med jastrebom in lisico

Lastnik neke krčme v bavarskem pogorju Wenzbachu pri Regensburgu je imel priložnost opazovati nenavaden dvoboj med lisico in jastrebom. Po krčmarjevem dvorišču so se že sprehajali piščanci, ko je stopil gospodar na balkon, da vidi, kakšno bo vreme. Prav tedaj je planila med piščance lisica, ki si je izbrala rejeno kokoš za žrtev. Toda v trenutku, ko je lisica hotela pobegniti s plenom, se je kakor strela z jasnega spustil izpod neba jastreb, ki si je bil očitno izbral za plen isto žival kot lisica. Jastreb je začel na vso moč brusiti oster kljun in že je kazalo, da bo lisica

plačala tatvino v življenjem. Toda lisica je spoznala nevarno položaj in jo je rajši odkurila. Tedaj je jastreb popadel kokoš, ki jo je lisica že skoraj zadavila, in se dvignil s plenom visoko v zračne višave.

Aeroplani v gospodarstvu

V današnji vojni so letala eno najvažnejših orožij. Jasno je, da bodo tudi v mirnih časih imela vedno večji pomen in da se bodo uporabljala v razne namene. Nedavno so madžarska letala metala bombe na Donavo in razbijala z njimi led. V Rusiji pa uporabljajo letala za obdelavo zemlje. Tako so leta 1936 posejali z letali 120.000 hektarjev zemlje in 600.000 ha ozemlja so očistili škodljivcev. Tam služijo letala tudi v zdravstvene svrhe, zlasti za pobiljanje malarije.

Posebni dodatki za Božič

Na osnovi smotrnega gospodarstva v Nemčiji bo ljudstvo tudi letos dobilo posebne dodatke za Božič in sicer 500 gramov pšenične moke, 250 gramov sladkorja in 125 gramov masla. Nadalje dobe poleg tega val nad 18 let stari 125 gramov slaščic ali 100 gramov sladkorja, 50 gramov prave kave in pol steklenice žganja. Otroci do 18. leta pa dobe 250 gramov slaščic ali 200 gramov sladkorja. Oddaja se bo vršila na posebne karte, ki so jih v ta namen izdali. Kavo in žganje je treba prej naročiti pri svojem trgovcu.

Gospa Abeceda

Najdaljše ime na svetu je imela hčerka nekega kmeta iz Liverpoola, Artura Pepera po imenu. Prišel je na misel, dati svoji hčerki imena, ki bi šla po abecednem redu tako, da bi vsaki črki latinske abecede ustrezalo po eno ime. Sa-

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Orophane koruzne storže

potrebujem pri izdelovanju okrasja. Sude, debele in cele kupim več tisoč. Preden pomečete na ogenj ničvredne ostanke, ki niti za kurjavo ne zaležejo, jih preberite in v Ljubljano grede dostavite. Halner Tatjana, Mirje 1.

Suhe gobe

kupi vsako količino Fran Pogačnik v Ljubljani, Dunajska c. št. 33 (Javna skladišča)

OGLASUJ
v Domoljubovem
malem oglasniku!

Izšla je nova knjiga »Slovenčeve knjižnice«

ARGONAVTI II. DEL

ki jo je spisal RADISLAV RUDAN

Ze lanski I. del je vzbudil veliko zanimanje pri vseh bralcih »Slovenčeve knjižnice« in prepričani smo, da bo II. del »ARGONAVTOV« zanimal še posebno vsakega Slovenca, kajti v tem II. delu pripelje pustolovska pot Jazona in njegove slavne grške junake tudi na naše slovensko ozemlje.

Naročite se na »Slovenčeve knjižnice«, ki vam v svojem III. letniku nudi bogat izbor najboljših del iz domače in tuje književnosti. Vsakdo se lahko naroči na 36 knjiž letno ali pa na 24 knjig. Knjige so broširane ter v polplatno vezane na navadnem in na boljšem papirju.

»Slovenčeve knjižnice« naročite pri uradni knjižnici Kopitarjeva 6 Ljubljana, v Ljudski knjigarni v Ljubljani, po raznih ljubljanskih trafikah, na deželi pa pri vseh župnih uradih ozir. pri naših zastopnikih.

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunelo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave štev. 40-04.
Herausgeber — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Schriftleiter — Urednik: France Kremžar. — Für »Ljudska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno« Jože Kramarič.

mo krat je trajal nad pol dneva. Otroku je dal imena: Ana, Berta, Cecilija, Dijana, Emilija, Fani, Gertruda, Hipatija, Inez, Jana, Katarina, Luka, Maud, Nora, Otelija, Prudence, Quees, Rebeka, Sara, Tereze, Ulizija, Winifred, Xenofon, Yetti, Zeno Peper. Na kratko so jo imenovali Abeceda Peper. Tako pa je vendar imela samo eno ime,

Pozabljena vas

V francoskem gorovju Jura leži mala vas Santas. Nedavno je župan tega gnezdeca vložil na notranjega ministra prošnjo, naj se upravne oblasti za božjo voljo pobrigajo tudi za njegovo gorsko občino. Pritožba navaja, da razpada farna cerkev, gasilna brigadnica praznuje letos stoletnico, v tušpanovi pisarni visi slika že davno umorjenega predsednika. Nad 50 let ni v občino nobenega kontrolorja, edina vez so uradne okrožnice, ki pa jih občani zaradi modernega jezika niti več ne razumejo. Ena sama oblast e deluje: davčna oblast, tako dostavlja pritožbo, ki je potisnila gorasko vasico v ospredje javnega zanimanja.

Mascagnijevi rokopisi v Vatikanu

Pietro Mascagni, znani skladatelj »Cavallerie rusticane« in drugih oper, je prosil papeža, da bi smel svoje rokopise spraviti v Vatikanu na varno. Papež je privolil. Pošiljka je prispela v Livorno in dalje v Rim.

Križanka št. 23

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10					11			
12				13				
14			15			16		
17		18			19			
20	21			22				23
24			25				26	
27		28				29		
30					31			
32				33				
34			35					

Vederavne: 1. rokodelce, 7. šoja, 10. judovski duhovnik, 11. italijanski slikar, 12. starorimski pesnik, 13. jezero v Rusiji, 14. nordijsko moško ime, 15. očka, 16. domača žival, 17. elektroni pol, 19. sprememba, 20. pleme (tujka), 22. stara dolžinska mera, 24. reka v Romuniji, 25. reka v Srbiji, 27. češko žensko ime, 29. zamašek, 30. borišče, 31. otrok, 32. mestno zabavišče, 33. kmečki stroj, 34. vzklík, 35. puščava v Afriki.

Navpično: 1. prebivalec Kroepe, 2. ravnina, 3. gora na Koroškem, 4. čut, 5. celota, 6. vrednost, 7. starorimski datum, 8. cvetlica, 9. prislino delo, 15. kraj v Vojvodini, 16. davščina, 18. del noža, 19. bajeslovno bitje, 21. gotski vladar, 22. vater, 23. svet prostor, 24. jed, 25. krečanski vladar, 26. sapa, 28. reka v Nemčiji, 29. krdele, 31. sapa.

Rešitev križanke št. 22

Vederavne: 1. globa, 6. gost, 10. lata, 11. Toper, 12. ikona, 13. mena, 14. voča, 15. lokov, 16. Atena, 17. Raka, 18. Paka, 20. Natan, 23. Opava, 26. kolo, 28. moto, 29. poliv, 30. oseka, 31. meta, 32. teta, 33. kader, 34. Avala, 35. Nora, 36. Atala, 5. Gomora, 7. opeka, 8. Seneka, 9. trava, 18. pomota, 19. kateta, 20. napaka, 21. Toledo, 22. Novara, 24. posev, 25. vokal, 26. Ko man, 27. liter.